

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

DIŞİŞLERİ KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

8'inci Toplantı

15 Ocak 2020 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve trnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Volkan Bozkır'ın Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A)KANUN TEKLİFLERİ

1.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gürcistan Hükümeti Arasında Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2401)

2.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Karayoluyla Uluslararası Yük ve Yolcu Taşımacılığı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2222)

3.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile TANAP Doğalgaz İletim Anonim Şirketi Arasında "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile TANAP Doğalgaz İletim Anonim Şirketi Arasında Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemi Hakkında Ev Sahibi Hükümet Anlaşması" Hakkında Değişikliğin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1246)

4.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kenya Cumhuriyeti Hükümeti

Arasında Enerji ve Hidrokarbon Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1583)

5.- Güneydoğu Avrupa Çokuluslu Barış Gücü Anlaşması'na Ek Altıncı Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2402)

6.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve İslam Ticaret, Sanayi ve Tarım Odası Arasında İslam İşbirliği Teşkilatı Tahkim Merkezi'nin Türkiye'de Kurulması Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna İlişkin Kanun Teklifi (2503)

7.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Katar Devleti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında İş Birliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2498)

8.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Filistin Devleti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ve Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2370)

9.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuveyt Devleti Hükümeti Arasında Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasını Tadil Eden Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna İlişkin Kanun Teklifi (2/2496)

10.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bolivarcı Venezuela Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığı ile Vergiden Kaçınmaya Engel Olma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2403)

11.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Çad Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Teknik ve Kalkınma İşbirliği Protokolünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1795)

IV.- KARARLAR

A)ÇALIŞMA ESASLARINA İLİŞKİN

1.- Komisyon gündeminin 12'nci sırasında bulunan İKÖ Kadının İlerlemesi Teşkilatı Tüzüğü'nün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1547) görüşmelerinin ertelenmesine ilişkin karar

DIŞIŞLERİ KOMİSYONU

8'inci Toplantı

15 Ocak 2020 arŐamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Komisyon Başkanı Volkan Bozkır, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin bir açıklama yaptı.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gürcistan Hükümeti Arasında Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2401),

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Karayoluyla Uluslararası Yük ve Yolcu Taşımacılığı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2222),

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile TANAP Doğalgaz İletim Anonim Şirketi Arasında ‘‘Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile TANAP Doğalgaz İletim Anonim Şirketi Arasında Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemi Hakkında Ev Sahibi Hükümet Anlaşması’’ Hakkında Değişikliğin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1246),

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kenya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji ve Hidrokarbon Alanında İŞbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1583),

Güneydoğu Avrupa Çokuluslu Barış Gücü Anlaşması'na Ek Altıncı Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2402),

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve İslam Ticaret, Sanayi ve Tarım Odası Arasında İslam İŞbirliği Teşkilatı Tahkim Merkezi'nin Türkiye'de Kurulması Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna İlişkin Kanun Teklifi (2/2503),

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Katar Devleti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında İŞ Birliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2498),

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Filistin Devleti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ve Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2370),

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuveyt Devleti Hükümeti Arasında Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilerde ifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasını Tadil Eden Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna İlişkin Kanun Teklifi (2/2496),

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bolivarıcı Venezuela Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde ifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığı ile Vergiden Kaçınmaya Engel Olma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2403),

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve ad Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Teknik ve Kalkınma İŞbirliği Protokolünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1795),

Görüşmeleri tamamlanarak kabul edildi.

Komisyon gündeminin 12'nci sırasında bulunan İKÖ Kadının İlerlemesi Teşkilatı Tüzüğünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'nin (2/1547) görüşmelerinin ertelenmesi kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüŐülecek başka konu bulunmadığından 13.48'de toplantıya son verildi.

15 Ocak 2020 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.01

BAŞKAN: Volkan BOZKIR (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Ahmet YILDIZ (Denizli)

SÖZCÜ: Sena Nur ÇELİK (Antalya)

KÂTİP: Ceyda BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir)

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Toplantı yeter sayımız vardır.

Dışişleri Komisyonunun 27’nci Yasama Dönemi Üçüncü Yasama Yılı’nın 8’inci toplantısını açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Volkan Bozkır’ın Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Gündemimizde bugün 12 adet uluslararası anlaşmayı görüşmeyi planlıyoruz.

Gündemimizin ilk sırasında ülkemiz ile Gürcistan Hükûmeti arasında imzalanan Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı Anlaşması yer almaktadır.

2’nci sırada Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Hükûmeti arasında imzalanan Karayoluyla Uluslararası Yük ve Yolcu Taşımacılığı Anlaşması bulunuyor.

3’üncü sırada ülkemiz ile TANAP Doğalgaz İletim Anonim Şirketi arasında imzalanmış olan Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile TANAP Doğalgaz İletim Anonim Şirketi arasında Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemi Hakkında Ev Sahibi Hükümet Anlaşması’nda yapılan değişikliği görüşmeyi planlıyoruz.

4’üncü olarak Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Kenya Cumhuriyeti Hükûmeti arasında imzalanmış olan Enerji ve Hidrokarbon Alanında İş Birliğine İlişkin Mutabakat Zaptı yer alıyor.

5’inci olarak Güneydoğu Avrupa Çokuluslu Barış Gücü Anlaşması’na Ek Altıncı Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi’ni görüşmeyi planlıyoruz.

6’ncı olarak ülkemiz ve İslam Ticaret, Sanayi ve Tarım Odası arasında imzalanan İslam İşbirliği Teşkilatı Tahkim Merkezi’nin Türkiye’de Kurulması Hakkında Anlaşma bulunmaktadır.

7’nci sırada Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Katar Devleti Hükûmeti arasında imzalanan Gümrük Konularında İş Birliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşması’nı görüşmeyi planlıyoruz.

8’inci olarak ülkemiz ile Filistin Devleti Hükûmeti arasında imzalanan Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ve anlaşmada değişiklik yapılmasına dair notalar yer alıyor.

9’uncu olarak Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Kuveyt Devleti Hükûmeti arasında imzalanmış olan Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması’nı tadil eden protokolün görüşmesini planlıyoruz.

Gündemin 10’uncu sırasında Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Bolivarcı Venezuela Cumhuriyeti Hükûmeti arasında imzalanan Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığı ile Vergiden Kaçınmaya Engel Olma Anlaşması yer alıyor.

11'inci olarak ülkemiz ile Çad Cumhuriyeti Hükümeti arasında imzalanan Teknik ve Kalkınma İş Birliği Protokolü'nü görüşeceğiz.

Gündemimizin 12'nci ve son sırasında ise İslam Konferansı Örgütü ile Kadının İlerlemesi Teşkilatı Tüzüğü yer almaktadır.

Basın mensuplarımıza teşekkür ediyorum.

Gündemimize geçiyoruz.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A)KANUN TEKLİFLERİ

1.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gürcistan Hükümeti Arasında Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2401) (*)

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Gündemimizin 1'inci maddesinde Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gürcistan Hükümeti Arasında Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi var. (2/2401) esas numaralı Kanun Teklifi 11 Kasım 2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur ve 4 Aralık 2019 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir. 26'ncı Yasama Döneminde de Komisyonumuzca oy birliğiyle kabul edilen anlaşma, dönemin sona ermesi sebebiyle Genel Kurulda görüşülemeyerek kadük kalmıştır.

Sözü Dışişleri Bakanlığımız temsilcisine veriyoruz, Sayın Bakan Yardımcısı Yavuz Selim Kıran.

Buyurun Sayın Bakan.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Sayın Başkanım, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Stratejik ortağımız ve yakın komşumuz Gürcistan'la ilişkilerimizin her alanda geliştirilmesine önem atfediyoruz. Asya'ya yönelik bütüncül bir anlayışla şekillendirdiğimiz yeniden Asya politikamız kapsamında Gürcistan, ülkemizin diğer Kafkas ülkeleri ve Orta Asya'yla bağlantısında önemli bir rol oynuyor. Bu ülkeyle ilişkilerimiz de son dönemde karşılıklı ziyaretlerle ivme kazandı. Gürcistan Başbakanı Sayın Gaharia 31 Ekim 2019 tarihinde ülkemizi ziyaret etti. Keza, 23 Aralık 2019 tarihinde Türkiye-Azerbaycan-Gürcistan Üçlü Dışişleri Bakanları 8'inci Toplantısı vesilesiyle Sayın Bakanımız Gürcistan'ı ziyaret etti ve bu ziyareti kapsamında gerek muhataplarıyla gerek Gürcistan Başbakanı Sayın Gaharia'yle görüşerek ikili ilişkilerimizi ele aldı.

Azerbaycan doğal gazını Gürcistan üzerinden Türkiye ve Avrupa'ya ulaştıran TANAP da bölgemizi küresel anlamda değerli kılan stratejik bir proje. Gürcistan Başbakanı Gaharia ülkemize yaptığı resmî ziyaretin ardından 30 Kasım 2019 tarihinde Edirne İpsala'da TANAP üzerinden Avrupa'ya gaz sevkiyatının başlaması dolayısıyla düzenlenen törene katılmak için de bir kez daha ülkemize geldi.

Bildiğiniz gibi, Bakü-Tiflis-Kars demir yolu stratejik önem taşıyan bir başka proje. Bu projenin devreye girmesi sadece Türkiye, Azerbaycan ve Gürcistan arasındaki ilişkileri geliştirmede, bu ülkenin yani Gürcistan'ın da stratejik önemini arttırdı.

Gürcistan'da bugün itibarıyla yaklaşık 25 bin vatandaşımız yaşıyor. Ülkemizde ikamet eden Gürcü vatandaşların sayısı 20 binin üzerinde. Bu ülkeyle ticari ilişkilerimiz de hızla geliyor. 2002'de ticaret hacmimiz 240 milyon dolardı, bugün 1,5 milyar dolara ulaştı. Ülkemiz, Serbest Ticaret Anlaşması'nın imzalandığı 2007'den bu yana Gürcistan'ın en büyük ticari ortağı. Kasım 2019 verilerine göre Gürcistan, ticaretinin yaklaşık yüzde 18'ini ülkemizle yapıyor.

* (2/2401) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

Sayın Cumhurbaşkanımızın açıkladığı 3 milyar dolar ticaret hacmi hedefine ulaşmak için çalışmalarımızı sürdürüyoruz. 18-19 Kasım 2019 tarihlerinde Gürcistan'da 5'inci Karma Ekonomik Komisyon toplantısını gerçekleştirdik ve bu toplantı vesilesiyle de ticari iş birliğimizi daha da arttıracak adımları birlikte ele aldık. Tabii, ticaretimizi arttırmak için Bakü-Tiflis-Kars demir yolunun inşa edilmesi, TANAP'ın devreye girmesi, bölgedeki sınır kapılarının modernizasyonu ve vatandaşlarımızın kimlik kartıyla Gürcistan'a seyahat edebilmeleri gibi unsurların ulaştırma alanında atılacak yeni adımlarla desteklenmesine ihtiyaç duyduk. Bu kapsamda bu adımları attığımız takdirde 3 milyar dolar ticaret hacmi hedefine de hızla ulaşabileceğimize inanıyoruz.

2013'te Azerbaycan, 2015'te Türkmenistan'la imzaladığımız kombine yük taşımacılığı anlaşmalarından sonra benzer ve tamamlayıcı bir anlaşmanın bu kez Gürcistan'la imzalanması gündeme geldi. 19 Temmuz 2016'da imzalanan anlaşma, Türkiye ile Gürcistan arasında kara yolu taşımacılığının yanı sıra çevre dostu, verimli ve sürdürülebilir olan demir yolu ve deniz yolu taşımacılığının da geliştirilmesini amaçlıyor, özellikle kombine taşımacılık imkânlarını teşvik ediyor. Kombine taşımacılık, bildiğiniz gibi, taşımacılığın büyük kısmının deniz veya demir yollarıyla, başlangıç ve bitiş noktalarınınsa kara yoluyla yapıldığı karma bir sistem. Anlaşmaya göre kombine taşımacılıkta kullanılan karayolu taşıtları diğer tarafın ülkesinde son bulacak şekilde yük taşıma faaliyetinde bulunduğu takdirde ikili anlaşmalarla belirlenen kara yolu kotasına tabi olmadan ilave izin belgesiyle taşımacılık yapılabilecek, yüklerin iki ülke sınırları içindeki kombine yük terminaline kadar taşınmasında yol kullanım ücreti alınmayacak. Yine, anlaşmaya göre taraflar konteyner, yarı römork gibi taşımacılık birimlerini taşıyan trenlerin sınır geçiş sürelerinin otuz dakikayı aşmaması için çaba gösterecekler. Yine, taraflar konteyner, yarı römork gibi taşımacılık birimlerini taşıyan kara yolu taşıtlarının azami 44 ton ağırlığında olmasına müsaade edecekler. Anlaşmanın uygulanmasını takip etmek ve kombine taşımacılık alanındaki sorunları ele almak üzere bir karma komisyon da oluşturulacak. Bu komisyonunda her iki tarafın da kamu ve özel sektör temsilcileri bulunacak.

Anlaşma, Kafkasya ve Hazar bölgesi üzerinden Orta Asya ve Çin'e yapılan taşıma faaliyetlerinin kombine taşımacılık imkânlarıyla geliştirilmesine ve böylece bölgesel ticarete de ciddi katkılar sağlayacak. Ayrıca, yine, Afganistan'ın uluslararası pazarlara erişimini kolaylaştırması da bu anlaşmanın önemli kazanımlarından biri olacak. Türkmenistan, Azerbaycan, Gürcistan ve ülkemizden geçmesi planlanan taşımacılık koridorunun, "Lapis Lazuli" koridoru olarak bildiğimiz bu koridorun performansını da arttıracak. Netice olarak tarihî İpek Yolu'nun canlandırılması hedefine de bu anlaşmanın önemli katkılar sağlayacağını düşünüyoruz. Önümüzdeki dönemde Avrupa, Kafkasya, Orta Asya ve Uzak Doğu arasında taşımanın önemli bir bölümü, Hazar Geçişi, Azerbaycan-Gürcistan-Türkiye üzerinden sağlanacak. Dolayısıyla, bu anlaşma sadece Türkiye-Gürcistan arasındaki taşımacılığı değil, Doğu-Batı koridoru üzerinde ticaretin ve taşımacılığın da kolaylaştırılmasını sağlayacak. Özellikle denizlere kıyısı olmayan Orta Asya ülkelerinin ticaret potansiyelinin bu bölgeye kaydırılmasına da katkı sağlayacağını değerlendiriyoruz. Anlaşma, Hazar Denizi'nde Ro-Ro ve demir yolu, feribot operasyonlarıyla limanların kapasitesinin gelişimine de katkı sağlayacak.

Gürcü tarafı bu anlaşmayı onayladığını 2016 yılında bize ilettiler. Biz de bir an evvel onaylayıp özellikle çok ciddi fırsatlar ihtiva eden bölgemizdeki projelerin ve imkânların değerlendirilmesi noktasında yüce Meclisimiz tarafından kabul edilmesini önemsiyor, teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ediyorum.

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığımızın Tehlikeli Mal ve Kombine Taşımacılık Genel Müdürü Sayın Cem Murat Yıldırım, buyurun.

ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI TEHLİKELİ MAL VE KOMBİNE TAŞIMACILIK GENEL MÜDÜRÜ CEM MURAT YILDIRIM – Sayın Bakan Yardımcımızın sözlerine ekleyecek bir şey yok, gayet güzel açıkladı kendisi, sağ olsun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Teşekkür ederim.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Söz almak isteyen üyelerimiz varsa söz vereceğim.

Sayın Yıldız Buyurun.

AHMET YILDIZ (Denizli) – Sağ olun Başkanım.

Ben de “Hoş geldiniz.” diyorum Sayın Bakan Yardımcımıza ve bilgileri için teşekkür ediyorum.

Şimdi, Bakü-Tiflis-Kars demir yoluna tabii çok yatırım yaptık, çok da reklamını yaptık aslında fakat aldığımız bilgilere göre Gürcistan’ın kaprisleri ya da aşırı beklentileri nedeniyle hâlâ yük taşımacılığında da yeterince kullanılmıyor yani Gürcistan’ın talebi, neredeyse Çin’den Akdeniz’e kadar maliyetin yarısını istiyor Gürcistan yani bütün masrafın neredeyse yarısını istiyor. Ayrıca, yolcu taşımacılığı da henüz yapılamıyor, hâlbuki bu da çok önemli. Bu bilgiler doğru mu? Bu anlaşmada bunları düzelterek bir hüküm, Gürcistan’a getirilen bir yükümlülük var mı?

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Buyurun Sayın Yıldırım.

ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI TEHLİKELİ MAL VE KOMBİNE TAŞIMACILIK GENEL MÜDÜRÜ CEM MURAT YILDIRIM – Efendim, şimdi, bu anlaşmanın hükümlerinden bir tanesi de ortak komisyon kurulmasına yönelik bir hüküm vardı. Anlaşmamız onaylanarak yüce Meclisten geçtikten sonra kurulacak ortak komisyonda bu bahsettiğimiz sorunlar değerlendirilecek. Onların değerlendirme platformu o bahsettiğimiz komisyon olacak efendim.

AHMET YILDIZ (Denizli) – Peki, Gürcistan’ın beklentileri konusunda bize biraz bilgi verebilir misiniz? Bu söylenenler doğru mu, aşırı rakamlar, beklentiler?

ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI TEHLİKELİ MAL VE KOMBİNE TAŞIMACILIK GENEL MÜDÜRÜ CEM MURAT YILDIRIM – Şimdi, bizim biliyorsunuz, Demiryolu Taşımacılık Anonim Şirketimiz var. Bu görüşmeleri, oradaki yük ve yolcu taşıma görüşmelerini Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları Taşımacılık Anonim Şirketi yürütmekte yani onların beraber oluşturdukları komisyon ve “TITR” diye bir grupları var. Bu grup içerisinde yapılan çalışmaların ticari neticelerini bilmiyorum yani aralarındaki fiyat farklılıkları ya da anlaşmazlık durumlarını bilmiyorum ama şöyle bir problem var, ondan bahsedebilirim: Ahılkelek’te boji aktarma istasyonu var, biliyorsunuz eski Doğu Bloku ülkelerindeki demir yolları aralıkları ile bizlerin kullandığı demir yolu ray aralıkları aynı değil. Trenlerin altındaki rayların sistemine “boji” deniyor. Ahılkelek’te o Sovyet cumhuriyetlerinden gelen trenlerin bojilerinin değiştirildiği bir istasyon var. Biz burada bir de serbest bölge ve kombine taşımacılık bölgesi oluşturulması önerisinde bulunmuştuk. Komisyonda daha sonra karar verilecek ama taşımacılıkla ilgili ticari konuları demir yolu taşımacılık şirketimiz takip ediyor.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ederim.

Söz almak isteyen başka üyemiz olmadığı cihetle teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin maddelerini okutuyorum:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE GÜRCİSTAN HÜKÜMETİ
ARASINDA ULUSLARARASI KOMBİNE YÜK TAŞIMACILIĞI ANLAŞMASININ
ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (I) 19 Temmuz 2016 tarihinde Ankara’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gürcistan Hükümeti Arasında Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı Anlaşması”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (I) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/2401) esas numaralı Kanun Teklifi’nin komisyon raporu hakkında Gaziantep Milletvekili Ali Şahin, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan, Karabük Milletvekili Niyazi Güneş, İzmir Milletvekili Ceyda Bölünmez Çankırı’nın özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Volkan Bozkır

İstanbul

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimiz şayet varsa 17 Ocak 2020 Cuma günü saat 17.00’ye kadar muhalefet şerhlerini Komisyonumuza iletmelerini istirham ediyorum.

Gündemin 2’nci maddesine geçiyoruz.

2.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Karayoluyla Uluslararası Yük ve Yolcu Taşımacılığı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2222) (**)

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Karayoluyla Uluslararası Yük ve Yolcu Taşımacılığı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi.

(2/2222) esas numaralı Kanun Teklifi 13 Eylül 2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur, 7 Ekim 2019 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir. 26’ncı Yasama Döneminde de Komisyonumuza havale edilen anlaşma dönemin sona ermesi sebebiyle görüşülemeyerek kadük kalmıştır.

İlk sözü Dışişleri Bakanlığımız temsilcisine veriyorum.

Sayın Bakan Kıran, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Sayın Başkanım, dünyanın jeopolitik ve ekonomik ağırlık merkezinin hızla Asya Kıtası’na doğru kaydığı bir dönemdeyiz. Bu bağlamda, Türkiye olarak bu kıtanın ihtiva ettiği fırsatları değerlendirme noktasında, bu yıl

** (2/2222) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

malumlarınız olduğu üzere “Yeniden Asya” girişimini başlattık. Sayın Bakanımızın en son Büyükelçiler Konferansı’ımızda ilan etmesiyle ve geçtiğimiz günlerde de bu politikanın içeriğini doldurmak için hem bütün ilgili kurumlarımızla hem de akademik camiyla bir araya gelerek önümüzdeki dönemde Asya Kıtası’na yönelik açılım politikamızın içeriğini şekillendirme noktasında adımlarımızı olgunlaştırdık. Bu kapsamda, tabii, Çin’le ilişkilerimiz çok büyük önem arz ediyor. Çok boyutlu dış politikamız çerçevesinde Çin’le ilişkilerimizi geliştirmeye ve çeşitlendirmeye büyük önem atfediyoruz. Siyasi ve ekonomik temaslarımız da son dönemde hız kazandı. Sayın Cumhurbaşkanımız son dört yılda Çinli mevkidaşlarıyla çeşitli platformlarda 8 kez bir araya geldi. Cumhurbaşkanımız Çin’e en son ziyaretini 2 Temmuz 2019 tarihinde gerçekleştirdi. Ortak gündemimizde ticaretten finansa, kültürden turizme, güvenlikten bölgesel iş birliğine birçok konuyu ele alıyoruz. Esasen, Çin Asya’daki en büyük ticaret ortağımız, Çin pazarına daha fazla ihraç ürünüyle girmeyi hedefliyoruz.

Geçtiğimiz yıl Pekin’de EXPO 2019 fuarına katılım sağladık. 2,5 milyon kişinin ziyaret ettiği fuarda Türkiye en fazla beğenilen ve ziyaret edilen pavilyon olarak Altın Ödül’e layık görüldü. Kasım ayında Şanghay’da yapılan uluslararası ithalat fuarına da ulusal katılım sağladık. 64 firmamız ihracat ürünlerini en geniş şekilde burada tanıttı. Ticaret Bakanımız Sayın Ruhsar Pekcan Karma Ekonomik Komisyonu Toplantısı’nı gerçekleştirmek üzere yine 20 Şubat’ta Çin’i ziyaret edecek. Burada ticaret ve yatırım ilişkilerinde somut sonuçlar almaya yönelik çalışma grupları oluşturacağız.

2018’de bildiğiniz gibi Çin’de “Türkiye Turizm Yılı” ilan ettik ve yoğun tanıtım faaliyetlerinde bulduk. Aynı yıl ülkemizi ziyaret eden Çinli turist sayısında da büyük artış sağlandı ve yüzde 60 artışla 250 binden 400 bine yükseldi Çinli turist sayısı, bu yıl 450 bini aştık. Hedefimiz, bunu önümüzdeki yıllarda 1 milyon seviyesinin üzerine çıkarmak. Geçen yıl Türkiye Çin’de En Etkili Turizm Destinasyonu ve En İyi Gurme Destinasyonu Ödüllerine layık görüldü. Tabii, turizm alanındaki iş birliğinin ekonomik alana da çok ciddi yansımaları var. Orta Koridor girişimimiz ve Kuşak ve Yol Girişimi’nin uyumlaştırılmasının Çin’e yönelik ihracatımızı arttıracığı muhakkak. Bunun için Çin’le kara, hava, deniz ve demir yolu bağlantılarını da güçlendiriyoruz. Türk Hava Yollarımız geçen ay Çin’de Pekin, Şanghay, Guangzhou ve İpek Yolu’nun başlangıç noktası olan Xi’an’a yeni seferler başlattı. Yine geçtiğimiz aylarda Çin’in Xi’an şehrinde hareket eden Çin Demiryolu Ekspresi yük treni Hazar geçişi Doğu-Batı Orta Koridoru’nu kullanarak 6 Kasım’da Ankara’ya ulaştı. Tren 11.483 kilometrelik yolu on sekiz günde tamamlayarak Prag’a vardı. Bu, Çin’den çıkıp ülkemiz üzerinden Avrupa’ya kesintisiz olarak ulaşan ilk demir yolu seferi oldu. Bu da önemli bir milattı. Bugün ele aldığımız Karayoluyla Uluslararası Yük ve Yolcu Taşımacılığı Anlaşması’nı da bu kapsamda değerlendirmek gerekiyor.

Anlaşma, Sayın Cumhurbaşkanımızın Kuşak ve Yol Zirvesi vesilesiyle Çin’i ziyareti sırasında 13 Mayıs 2017 tarihinde Pekin’de imzalandı. Türkiye ile Çin arasındaki üçüncü ülke toprakları üzerinden transit olarak gerçekleşen kara yoluyla yük ve yolcu taşımacılığının geliştirilmesi amaçlanıyor. Ayrıca iki ülke arasında kara yoluyla yapılacak uluslararası yolcu ve eşya taşımacılığının da esaslarını düzenliyor. Ülkelerimiz arasında düzenli yolcu taşımacılığını ve gidiş dönüş şeklinde yapılan seferleri izin belgesi sistemiyle düzenliyor. İzin belgelerinin verilmesi usulünü ve yolcu taşımacılığının yapıldığı şekli tanımlıyor. Geçici ve düzensiz nitelikteki taşımaları ve boş transit geçişleri izin belgesinden muaf tutuyor. Eşya taşımacılığı bağlamında da ikili transitle üçüncü ülke taşımaları için geçiş belgesi sistemini öngörüyor. Anlaşmaya göre geçiş belgesi kotaları, oluşturulacak ortak komite tarafından belirlenecek. Yine, eşya taşımacılığında kullanılacak taşıtların ağırlık ve boyutları ülkelerin millî mevzuatına uygun olacak. Ayrıca anlaşmayla profesyonel sürücülere vize kolaylığı da sağlanacak. Anlaşma gerek yolcu gerek eşya taşımacılığında kabotaj yasağı getiriyor. Bu, kabotaj hakkına uygun biçimde Çin şirketlerinin Çin’den ülkemize yolcu veya eşya taşıyabileceği ancak ülkemiz topraklarındaki yüklemeye ve boşaltma noktaları arasında yolcu ve eşya taşıyamayacağı anlamına geliyor. Anlaşmanın yürürlüğe girmesi Türk

tırlarının Çin'in batı ve iç bölgelerine girişlerini ve bölgeyle ticaretimizi kolaylaştıracak, yine ülkemizin küresel ulaşım ve ticaret ağlarındaki konumunu güçlendirecek, geçiş belgeleri teatisi başta olmak üzere ulaşırma alanında yaşanan sorunların aşılmasını sağlayacak, yine anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle Orta Asya'ya taşımacılık yapan tırlarımız boş dönmek zorunda kalmayacak. Çin Halk Cumhuriyeti bu anlaşmanın onay sürecini tamamladı. Biz de yüce Meclisimiz uygun bulduğu takdirde bu anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle Çin'le ticari iş birliğimizin hızla gelişeceğine inanıyor ve teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ederim.

Sayın Gürses, sizin ilave edeceğiniz bir husus varsa buyurun.

KARAYOLU DÜZENLEME GENEL MÜDÜRÜ MAHMUT GÜRSES – Sayın Bakan Yardımcımıza teşekkür ediyoruz, çok güzel izah ettiler. İlave edecek bir şeyimiz bulunmuyor bu aşamada efendim.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ederim.

Söz almak isteyen, soru sormak isteyen üyelerimiz olmadığı cihetle teklifin...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Ben söz istedim Başkanım.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Şimdi gördüm.

Sayın Çakırözer, buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan Yardımcısına da bilgilendirmesi için teşekkür ediyorum.

Tabii, diğer kıymetli bürokratlara, değerli milletvekili arkadaşlarıma da ben de iyi bir çalışma diliyorum.

Sayın Bakan Yardımcımız Çin'le ilgili aramızdaki birçok önemli ilişkilere vurgu yaptı, aktardı. Doğrudur, Çin önemli bir ülke, tüm dünyanın gözünü diktiği bir ülke. Ancak son dönemlerde üzerinde bizim de hassas bir şekilde durmamız gereken ve maalesef ihmal ettiğimiz bir konu var, o da Uygur Türkleri. Bu konuda en azından sizden, kamuoyuna şu ana kadar verilmiş ve gerçekleşmemiş olan bazı sözlerin gerçekleşip gerçekleşmeyeceğine ilişkin bir açıklama yapmanızı beklerdim açıklamanız sırasında. İnşallah, benim konuyu gündeme getirmem üzerine yaparsınız.

Oradaki Müslüman kardeşlerimiz konusunda Türkiye'nin sessiz kalması çok büyük tepki toplamakta, oradaki acılara bu kadar sessiz kalınmaması gerekmekte. Oraya heyetlerin gideceği söylendi ama bugüne kadar bu konuda hiçbir açıklama yapılmadı. Sık sık basınımızın gündeme getirdiği bir konu. Aslında bizi de bilgilendirirseniz... Yani toplama kampları oldu, işte o bölgedeki binlerce kardeşimizin bu kamplarda büyük hak ihlalleriyle karşı karşıya olduğu yönünde sadece Türk basınında değil, uluslararası basında, insan hakları örgütlerinin raporlarında hepimizi kaygılandırması, hepimizi düşündürmesi gereken tespitler var. Bu konuları daha önce Mecliste de gündeme getirmiştik, büyük bir talihsizlik olduğunu ben de diğer partilerin temsilcileri de ifade etmişti. Birleşmiş Milletlerin insan haklarına ilişkin toplantılarında, maalesef, yakın geçmişte Türkiye'yi temsil eden Dışişleri Bakanlığı temsilcilerimiz bu konulara hiç değinmemişlerdi. Daha sonra biz Mecliste gündeme getirdikten sonra bu konuda ne tür politika değişiklikleri oldu? O konuda da bizi aydınlatmanızı bekleriz. Bir an önce, Türkiye olarak biz -partilerüstü de bir konudur bu, hak ihlalleri- insan haklarına uygun politikanın tüm dünyada hâkim olmasını, bu konuda Hükümetin ne yaptığını bilmek isteriz. Bu konuda bizi bilgilendirirseniz seviniriz.

Sağ olun.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Sayın Kıran, buyurun.

DIŞIŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN– Sayın Vekilimize çok teşekkür ediyorum Başkanım.

Tabii, Uygur Türkleri meselesi bütün milletimizi yakından ilgilendiren ve hiÇbir zaman Hükümet olarak da Bakanlık olarak da duyarsız kalmadığımız ve oradaki insan hakları ihlallerini, basına da yansıyan ve çoğu zaman -teyit edilmiş olanlar itibarıyla söylüyorum tabii ki- hepimizin yüreğini burkan görüntüleri biz de takip ediyoruz ama sadece takip etmekle de kalmıyoruz, tabii konunun hassasiyetine binaen her zaman Çin’le ikili ilişkilerimiz kapsamında ve uluslararası örgütler nezdinde en üst düzeyde bu konudaki hassasiyetimizi dile getiriyoruz, getirmeye de devam edeceğiz.

Cumhurbaşkanımızın en son Çin ziyareti sırasında muhatabıyla yaptığı temaslarda da en öncelikli gündem maddemiz Uygur Türklerinin durumuydu. “Tek Çin” politikasına elbette sayĐı duyuyoruz ama Uygur Türklerinin salt bir güvenlik meselesi olarak ele alınıp doğru Şekilde bu meselenin czlmesi noktasında Çinli muhataplarımıza da gerekli telkinlerde bulunuyoruz. Tabii, biz geŐtiĐimiz yıl Şubat ayında Bakanlık olarak çok net bir tutum gösterdik ve bütün dünyaya yaptığımız, ilan ettiğimiz aŐıklamayla bu konudaki hassasiyetimizi çok net ifadelerle dile getirdik, ardından tabii Çin’le yaptığımız temaslar sonucunda bir güvenlik iş birliği mekanizması ihdas edildi. Bu kapsamda, güvenlik boyutuyla ilgili Çin’in endiŐelerini, hassasiyetlerini ve bizim de karşılıklı olarak hassasiyetlerimizi dile getireceğimiz bir platform oluŐturduk. Bu mekanizmanın da ilk toplantısı geŐtiĐimiz günlerde Çin’de gerŐekleŐtirildi. Şimdi, Çin’le yaptığımız bu görüŐmelerde en üst düzeyde bu konuyu ele almamızın neticesi olarak Çin’e bir heyet göndermenin hazırlığı iÇerisindeyiz ama bu heyetin de sahadaki durumu doğru Şekilde tespit edebilmesi işin yine Çin’le karşılıklı olarak mutabık kaldığımız birtakım meknları, noktaları gzlemelele imknına sahip olmasını istiyoruz. Çin’le bu noktadaki iŐtiŐarelerimiz devam ediyor. Tabii, bunun yanında, Birleşmiş Milletlerde en son genel kurulda ulusal beyanımızı çok net ifadelerle yine aŐıkladık. Yine, geŐtiĐimiz yıl Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyinin 40’ıncı oturumunun aŐılıŐında Sayın Bakanımız orada da o platformda da bu konudaki tutumumuzu net Şekilde ifade etti. Biz hem ikili düzeyde hem uluslararası örgütler nezdinde bu konudaki hassasiyetimizi, meselenin tam anlamıyla aŐıklıĐa kavuşması ve czm noktasında dile getiriyoruz, getirmeye de devam edeceğiz. Tabii, her zaman konunun hassasiyetine binaen ifade ettiğim gibi, çok fazla kamuoyuna aÇık bir Şekilde bunları yapmıyor olmamız adım atmadığımız anlamına gelmiyor. Cok önemli adımlar atıyoruz ve sorun czlene dek bu adımları da atmaya devam edeceğiz.

BAŞKAN VOLKAN BOŐKIR – Teşekkür ederim.

Sayın Yıldız, buyurun.

AHMET YILDIZ (Denizli) – Sayın Başkanım, ben de bu konudaki hissiyatımı söyleme gereği duyuyorum. Benim kanaatim de yaptığımız aŐıklamalarla, konunun ciddiyetiyle, vahametiyle mütenasip değil yani bu konuda da hemen herkes aynı Şeyi düŐünüyor. Ama ben önce Şunu bekliyorum: Tabii, devlet diplomatik davranabilir, ikili ilişkileri gözetebilir ama çok sayıda insan hakları ihlali -vahim- basında yer aldı. Ben aslında yürütmeden bunların ne kadarı doğru, o konuda bilgi istiyorum. Yani, doktrine tabi tutulmaları, kamplarda zorla alıkonulmaları, kampa götürülen erkeklerin evlerine birer Çinli han soyundan erkek yerleŐtirilmesi, aileyle beraber kalması, buna benzer öncelikle... Bu tabii yaygın bir Şey, tespit edilmesi mümkün bir Şey değil. Tabii “Fact-finding missions” yani o işin resmî boyutu ama herhâlde devletimiz bunların ne kadarı doğru, biliyordur. Bize de söylerse, hakikaten ben de bu konuda... Yani iki yıldır daha aÇık bir tutum beklerdim ama önce bir gerŐekleri bilmemiz lazım cnk bugüne kadar hiÇbir yerden doğrulamadık resmi makamlardan.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Sanıyorum Sayın Kıran’ın açıklamaları resmî açıdan yapılabilecek yeterli bir açıklamaydı. Dolayısıyla, belki bu konuyu ayrı bir toplantıda ele alırız.

Buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Tabii ki Sayın Bakan Yardımcısına teşekkür ediyoruz ama bu altı ay önce Bakan tarafından kamuoyuna açıklanan “Heyet göndereceğiz, o bölgeye gidecek” denilen heyet eğer gidemiyorsa -ki sözlerinizden “Arzu ettiğimiz yerlere gitmek istiyoruz.” diyorsunuz, bunun koşulu bu, onu anlıyorum- Çin tarafı buna izin vermiyorsa-sizler, tabii ki Bakanlıkta çalışanlar bizden daha iyi bilirsiniz diplomasiyi- o zaman elimizdeki hak ihlalleri raporunu belki açıklamak doğru olur Sayın Yıldız’ın dediği gibi. Eğer buna izin vermiyorlarsa, Türkiye’nin istediği yerlere gitmesine olanak sağlamıyorlarsa, bunun yolu, Türkiye o zaman elindeki raporu “Biz de bunları biliyoruz.” diye açıklar, biz de bunu yabancı basından ya da kıt kanaat kaynaklardan öğrenmek zorunda olmayız.

Sayın Yıldız’ın söylediklerinin ötesinde, Türkçe konuşmanın yasaklandığı, dinî -dediğim gibi- vazifelerin yapılmasının engellendiği, tamamen Çinlileştirmeye çalışıldığına ilişkin çok rapor var. Tabii ki Çin önemli; ticaret anlamında önemli, bizim için stratejik olarak önemli ama bu meselede, bir o kadar hepimizin hissiyatı burada bir şeyler yapılması gerektiği konusunda. Dediğim gibi, tabii, anlıyorum, Dışişleri Bakanlığı -siz de söylediniz- biraz da perde arkasında yürütmek durumundasınız ama Çin izin vermiyorsa bu ziyarete -belki sizler diplomasinin yöntemlerini bizden daha iyi bilirsiniz- o zaman, belki Bakanlığımız, Türkiye’nin kendi imkânlarıyla elinde olan bilgileri en azından belki bu Komisyonunda paylaşırsa kamuoyuyla da paylaşmış olur.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ederim.

Komisyonumuzdaki görüşler Sayın Bakanımız tarafından not edildi, değerlendirmelerinde dikkate alacaklardır.

Söz almak isteyen başka üyemiz olmadığı cihetle teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınızı sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin maddelerini okutuyorum:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE ÇİN HALK CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ARASINDA KARAYOLUYLA ULUSLARARASI YÜK VE YOLCU
TAŞIMACILIĞI ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR
KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 13 Mayıs 2017 tarihinde Pekin’de imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Karayoluyla Uluslararası Yük ve Yolcu Taşımacılığı Anlaşması”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul Edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul Edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) Bu kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul Edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul Edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/2222) esas numaralı Kanun Teklifi'nin komisyon raporu hakkında, Balıkesir Milletvekili Mustafa Canbey, Karabük Milletvekili Niyazi Güneş, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan, Gaziantep Milletvekili Ali Şahin'in özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Volkan Bozkır

İstanbul

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul Edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimiz şayet varsa, 17 Ocak Cuma günü saat 17.00'ye kadar Komisyonumuza iletmelerini istirham ediyorum.

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığımız temsilcilerine de katkılarından dolayı teşekkür ediyoruz.

3.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile TANAP Doğalgaz İletim Anonim Şirketi Arasında "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile TANAP Doğalgaz İletim Anonim Şirketi Arasında Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemi Hakkında Ev Sahibi Hükümet Anlaşması" Hakkında Değişikliğin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1246) (***)

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Gündemin 3'üncü maddesinde Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile TANAP Doğalgaz İletim Anonim Şirketi Arasında Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı Sistemi Hakkında Ev Sahibi Hükümet Anlaşması Hakkında Değişikliğin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi var.

(2/1246) esas numaralı Kanun Teklifi, 31 Ekim 2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur, 9 Kasım 2019 tarihinde de Komisyonumuza havale edilmiştir.

Sayın Kıran buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Sayın Başkanım, Türkiye'nin enerji alanındaki temel önceliği artan enerji talebini karşılamak üzere arz güvenliğini sağlamak ama buna ilaveten, ülkemiz giderek aynı zamanda bir enerji ticareti merkezine de dönüşüyor hayata geçirdiğimiz projelerle.

Hazar Havzası doğal gaz kaynaklarının Avrupa'ya naklini öngören ve maliyeti 40 milyar doları aşan Güney Gaz Koridoru, toplamda 3.500 kilometre uzunluğunda ve 6 ülkeden geçecek boru hatlarını kapsıyor. Koridorun 1.850 kilometresini yaklaşık 7 milyar dolara mal olan Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı yani TANAP oluşturuyor.

Temel atma töreni 2015'te Kars'ta, açılışı ise 2018'de Eskişehir'de yapılan TANAP, aynı yıl ülkemize doğal gaz sevkiyatına da başladı.

Hattan ülkemize fiilen ilk teslimat Haziran 2018'de gerçekleşti, Kasım 2018'de ise Eskişehir-Edirne arasındaki inşaat tamamlandı ve boru hattı Yunanistan sınırında TAP'la birbirine bağlandı.

30 Kasım 2019 tarihinde, Sayın Cumhurbaşkanımızın himayelerinde, TANAP İpsala Doğal Gaz Kompresör İstasyonunda TANAP Avrupa bağlantısı açılış töreni gerçekleşti.

Bildiğiniz gibi, TANAP, Ardahan ili Posof ilçesi Türkgözü köyünden başlayarak 20 ilden geçiyor ve Edirne'nin İpsala ilçesinde son buluyor. TANAP, bu noktadan Avrupa ülkelerine doğal gaz aktaracak olan Trans Adriyatik Doğal Gaz Boru Hattı'na yani TAP'a bağlanıyor. TAP ise Türkiye-Yunanistan

***

(2/1246) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

sınırından başlayıp Arnavutluk üzerinden geçerek İtalya'nın Puglia bölgesine ulaşacak. Enerjinin ipek yolu olarak görülen TANAP vasıtasıyla yılda 6 milyar metreküp doğal gaz ülkemize, 10 milyar metreküp doğal gaz ise TAP projesinin tamamlanmasıyla Avrupa pazarlarına ulaşacak. TANAP'ta 2020'de yıllık 16 milyar metreküp olması planlanan kapasitenin 2023'te 23 milyar metreküp, 2026'da ise 31 milyar metreküp seviyesine kadar ulaşması hedefleniyor.

Bu çerçevede, Avrupa'ya gaz sevki için TAP Boru Hattı'nın da mümkün olan en kısa zamanda tamamlanmasını bekliyoruz. Şu anda tamamlanma oranı yüzde 90'ın üzerinde. Bu koridorun hayata geçirilmesiyle, hâlihazırda Rusya Federasyonu, Kuzey Denizi ve Cezayir olmak üzere 3 ana arter üzerinden doğal gaz ithal eden Avrupa'ya 4'üncü bir güzergâhtan doğal gaz tedarik edilmesi mümkün olacak. Türkiye ve Azerbaycan'ın iş birliğiyle ortaya çıkan TANAP sayesinde ülkemiz Azerbaycan'dan ilave gaz satın alacak, Avrupa ilk kez Hazar gaz kaynaklarına erişim sağlamış olacak.

Bu itibarla, TANAP, bölgesel refahı artıracak ve barışa da katkıda bulunacak stratejik bir proje. 2011 yılında Azerbaycan'la imzaladığımız mutabakat zaptı çerçevesinde Azerbaycan devlet petrol şirketi SOCAR, TANAP Doğalgaz İletim AŞ'yi kurdu ve bunu TANAP projesinin tasarımını, inşaatını ve bunları takiben işletilmesini tamamlamak üzere proje sahibi olarak yetkilendirdi.

Projenin hukuki altyapısını, 2012'de İstanbul'da imzalanan Hükümetler Arası Anlaşma ve eki olan Ev Sahibi Hükümet Anlaşması oluşturuyor. Ev Sahibi Hükümet Anlaşması daha sonra 2014 yılında tadil edilerek yeniden imzalandı ve onaylandı.

TANAP proje şirketi, Azerbaycan'la imzaladığımız Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı Sistemine İlişkin Hükümetlerarası Anlaşma ile ekimdeki anlaşmanın hükümlerine istinaden TANAP projesinin inşasından ve işletiminden sorumlu.

BOTAŞ'ın yüzde 30 hisseyle TANAP şirketinin ortaklık yapısı içerisinde yer alabilmesi için Ev Sahibi Hükümet Anlaşması'nda yapılan değişiklik 2014 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla onaylandı. Daha sonra BP de yüzde 12 hisseyle TANAP şirketinde yer almak istedi. Bu durumda TANAP'ın hisse dağılımı yüzde 58 SOCAR, yüzde 30 BOTAŞ ve yüzde 12 BP şeklinde oldu ancak tabii uluslararası hukukun ve olası bir tahkim sürecinin ortaya çıkması durumunda devlet şirketlerine birtakım imtiyazlar tanıyor ve özel şirketlerin bu projelerde yer alması daha da zorlaşıyor. Bu anlamda, tabii özel şirketlerin de bu projeye dâhil olması noktasında, devlet şirketlerinin sahip olduğu birtakım imtiyazların ortadan kaldırılması gerekiyor veya şirketlerin sahip olduğu haklarla eşitlenmesi gerekiyor.

Bu, bugün gündeme gelen değişiklik kapsamında, ülkemizin yalnızca TANAP projesiyle sınırlı olmak koşuluyla aleyhte bir tahkim kararı karşısında devlet şirketlerinin mallarına yönelik dokunulmazlık iddiasında bulunamayacağı öngörülüyor. Ev sahibi ülke olarak hakem heyetinin vereceği ara, ihtiyati veya nihai kararın icrasına ilişkin dokunulmazlık iddiasından feragat etmemiz öngörülüyor. Böylece, TANAP projesinin ortak şirketlerin hakları ve yükümlülükleri de dengeli bir hâle getiriliyor. Dolayısıyla, uluslararası şirketlerin de -az önce ifade ettiğim gibi- TANAP'ta ortak olarak yer almasının önünü açıyor.

Anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle fiilî durumda bir değişiklik olmayacak, TANAP ortakları arasında hâlihazırda zaten bir anlaşmazlık söz konusu değil. Değişiklik, ülkemizi de proje ortakları arasında ilerleyen dönemlerde meydana gelecek anlaşmazlıkları önlemek amacıyla yapıyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ediyorum.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımız temsilcisi Sayın Genel Müdür İbrahim Halil Dere, buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI NÜKLEER ENERJİ VE ULUSLARARASI PROJELER GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM HALİL DERE – Sayın Başkanım, Sayın Bakan Yardımcım, Dışişleri Komisyonunun saygıdeğer üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye’de yerleşik bulunan TANAP Doğalgaz İletim AŞ, 26/6/2012 tarihinde İstanbul’da imzalanan, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemine -yani TANAP’a- İlişkin Hükümetlerarası Anlaşma ile bu anlaşmanın ekini oluşturan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile TANAP Doğalgaz İletim AŞ Arasında Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemi Hakkında Ev Sahibi Hükümet Anlaşması hükümlerine istinaden TANAP projesinin inşasından ve işletiminden sorumludur.

TANAP proje şirketinin ortaklık yapısı içerisinde Azerbaycan Sanayi ve Enerji Bakanlığı ile Azerbaycan Devlet Petrol Şirketinin bir iştiraki olan SOCAR’ın yüzde 58, BOTAŞ’ın yüzde 30 ve BP’nin yüzde 12 hissesi bulunmaktadır.

Takdir edileceği üzere, özel şirketlerin ve devlet şirketlerinin ortaklığında hayata geçirilecek olan yatırımlarda, bu şirketler arasındaki haklar ve yükümlülükler açısından bir denge oluşturacak düzenlemeler yapılması, yatırımların hayata geçirilmesi için önemli bir koşuldur. Zira devletlerin egemenlikten gelen haklarını, kendi devlet şirketlerinin çıkarlarını gözetebilecek şekilde kullanma yetkisi bulunmaktadır.

Bu durum, bir yandan özel şirketlerin devlet şirketleriyle ortaklaşa gerçekleştirecekleri yatırımlara çekingen yaklaşmasına, diğer yandan da finansörlerin projeyi daha riskli olarak algılamasına neden olabilmektedir.

13/3/2015 tarihinde imzalanan Ev Sahibi Hükümet Anlaşması değişikliğiyle, TANAP projesinin ortaklık anlaşması kapsamında, BOTAŞ aleyhinde verilebilecek bir kararın icrasında, ülkemizin BOTAŞ’ın mallarına yönelik herhangi bir dokunulmazlık iddiasında bulunmayacağı taahhüt edilmektedir. Böylelikle TANAP ortaklarının hakları ve yükümlülükleri dengeli bir hâle getirilmekte, özel şirketler ve finansörler açısından projeye yönelik riskler bertaraf edilmektedir.

Saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ederim.

Sayın Kemalbay, buyurun.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sizleri, salondaki Komisyon çalışmasına katılan herkesi saygıyla selamlıyorum.

Biraz önce Sayın Genel Müdür TANAP’ın, BOTAŞ’ın ve BP’nin oranlarını açıkladı ve neden böyle bir teklife ihtiyaç duyulduğu, değişiklik teklifinin neden gerekli olduğuna dair gerekçe de sundu. Ben, acaba bu BP tarafından mı talep edilmiştir diye bir sormak istiyorum. Yani bu ihtiyaçlar BP tarafından mı ifade edilip talep edilmiştir?

TANAP, Azerbaycan doğal gazının Avrupa’ya ulaştırılmasını sağlayan 3 projeden biri. TANAP’ın doğusunda Azerbaycan ile Gürcistan’ı kapsayan Güney Kafkasya Boru Hattı ile TANAP’ın hattındaki Yunanistan’ı ve İtalya’yı kapsayan Trans Adriyatik Boru Hattı’nın hukuki anlamda aynı düzlemlere tabi olunmaları gerekmektedir çünkü proje özelinde tek bir faaliyet içinde barındırılmaktadır. Dolayısıyla, Azerbaycan ile Türkiye arasında bu düzenleme yapılırken Gürcistan, Yunanistan ve İtalya aynı hukuki sorumluluklar ve yetkilerle mi sınırlandırılmıştır, o konuda bir açıklama rica edelim. Bir başka deyişle, her 3 proje için farklı ayrıcalıklar ve sorumluluklar düzenlemesi durumunda yeni ihtilafların oluşması söz konusu olabilir.

Bu bağlamda, diğer devletlerin ve özel şirketlerin yetkilerinin ve sorumluluklarının ne düzeyde olduğu biraz daha açıklığa kavuşturulursa seviniriz.

Ayrıca, hazır sevgili Genel Müdüşümüzü burada görmüşken, bu anlaşmaların halkımıza katkısı ne olacaktır? Evlerde insanlar soğukta oturuyor, doğal gaz ateş pahası. Doğal gaz böyle hep artacak mı, ne dersiniz? Hazır bulmuşken sizden bunu da öğrenelim.

Teşekkürler.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – İsterseniz birkaç soru daha alalım, hepsine birlikte cevap verin.

Sayın Güzelmansur, buyurun.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) – Teşekkür ediyorum.

Öncelikle, New York Times gazetesi, geçen hafta, Antakya'nın dünyada gezilecek 52 şehirden biri olduğunu beyan etti. Antakya'ya da herkesi davet ediyorum. Antakya'yı da görmemiz dileğiyle Sayın Başkanım.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – TANAP çerçevesindeki bu katkınızdan dolayı da teşekkür ediyorum.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) – Benim Sayın Bakanlığa, bir de Sayın Genel Müdüre sormak istediğim, Türkiye, yıllarca Bakü-Bitlis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı'mız zarara uğratıldı. Aynı durumun TANAP'ta da var olduğu konuşuluyor yani TANAP'ta Türkiye zarar ediyor. Dolayısıyla şu rakamların Komisyonun bilgisine sunulmasını önemsiyorum: TANAP'ın Gürcistan sınırı ile Eskişehir arasında bin metreküp doğal gaz için aldığı nakliye bedeli nedir?

İkinci sorum: TANAP'ta Türkiye'nin yıllık kazancı nedir? Katlandığı maliyet de ne kadardır?

Üçüncü sorum: TANAP'ın diğer ortaklarının yıllık kazancı nedir? Onların katlandıkları maliyet de ne kadardır?

Dördüncü sorum: Türkiye'nin, TANAP'tan akan, Azerbaycan Şahdeniz'den aldığı gazın Türkiye'nin tükettiği en pahalı gaz olduğu söyleniyor; bu doğru mudur?

Son sorum: Türkiye'nin TANAP'tan ve diğer proje ülkelerinden aldığı gazın kıyaslamasını yapan verileri bize verebilir misiniz lütfen?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ederim.

Sayın Yıldız, buyurun.

AHMET YILDIZ (Denizli) – Sağ olun Başkanım.

Bizim ilçelerimiz de seçmenlerimiz de doğal gaz bekliyorlar. Bu bağlamda, Türkmen gazının da bu hatta konulması konusunda bir gelişme var mı? Uzun süredir akamete uğramış bir konu, biliyorum ama belki bir gelişme olmuştur ümidiyle soruyorum.

İkincisi: SOCAR da BOTAŞ gibi benzer bir hukuki düzenlemeye tabi mi? Onun da devlet şirketi olması hasebiyle onun için de bir hukuki düzenleme var mı, yoksa SOCAR tamamen muaf mı hacizden, icradan?

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Sayın Özdemir, buyurun.

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Ahmet Bey’le zaman zaman, bilhassa Dışişleri Komisyonu toplantısındaki görüşlerimiz örtüşüyor; ya kendileri önceden söz alınca bizim söyleyeceğimizi söylemiş oluyor yada tam tersi, biz söylemiş oluyoruz.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – İşin kolayına kaçın “Aynen katılıyorum.” deyin.

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Bunu memnuniyetle ifade etmek isterim, katılıyoruz kendisine.

O yüzden, bilhassa, tabii, Avrupa’ya gaz tedariki noktasındaki çalışmaların evveliyatı vardı; daha evvel Nabucco Projesi’yle başlayan, Avrupa’ya mevcut kaynaklarına alternatif yerel kaynak yaratma noktasındaki çabalar sürüyordu. Ancak Nabucco’nun kadük kalması, hayata geçmemesi bir bakıma TANAP’ı da hızlandırmış oldu ve hakikaten bu projenin hayata geçmiş olması hem ülkemiz hem bölgemiz hem Kafkasya ve Avrupa’nın istikrarı açısından son derece önemli. Bununla beraber, ülkemizin enerji yolu olması noktasındaki çalışmalarda da TANAP gelecek açısından son derece önemli bir model oluşturuyor. Bundan memnuniyet duyduğumuzu ifade etmek isterim.

Yine, Ahmet Bey’in dediği gibi, tabii, burada bir kaynak çeşitlendirmesinde, Azerbaycan’a ilave olarak, Türkmenistan ve Kazakistan’ın veyahut diğer gaz sahalarının önümüzdeki süreçte ilavesi mümkün olabilecek mi? Bununla alakalı bilgi alabilirsek memnun oluruz.

Ben, gerek burada gerekse Genel Kurulda uluslararası anlaşmalarla alakalı konuşmalar yapılırken konunun dışına çıkmamaya gayret gösteren bir isimim. Ancak, bugün, Sayın Başkanım, affınıza sığınıyorum -hazır Enerji Bakanlığı yetkililerimiz de buradayken- bilgi varsa, sadece yazı olarak alırsak -Komisyonun gündemini de meşgul etmek istemem- Kayseri’nin Sarıca, Pınarbaşı ilçeleri bilhassa, buralardaki doğal gazla alakalı, doğal gazın gelmesiyle alakalı durum nedir? Çok memnun olurum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Sayın Emre, buyurun.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Sayın Başkanım, öncelikle ben de hem Sayın Bakan Yardımcısına hem de değerli bürokratlara hoş geldiniz diyorum.

Ben içerikle ilgili bir soru soracağım. Şimdi, eklenmesi öngörülen bu 15’inci maddenin 4’üncü fıkrası uzun bir fıkra, 6, 7 satırlık ama tek bir cümle. O yüzden, okunduğunda biraz anlaşılması güç ve anladığım kadarıyla, herhâlde doğrudan İngilizceden de çevrildiği için çok uzun bir cümle. Ama gerekçe bölümü okunduğunda yani bizdeki teklif metninin gerekçesi okunduğunda orada da açık şekilde anlaşılabilir. Yani meselenin, bir tahkim heyetinin vereceği kararla ilgili olduğu ve ilgili kuruluşların mal varlıklarına ilişkin dokunulmazlık iddiasından feragat; şimdi, temel meselenin bu olduğu, bütün bu değişikliğin de bununla ilgili olduğu anlaşılıyor. Böyle öngörülen bir tahkime gitme durumu mu var? Kulislerde konuşulan ya da gidilmiş olan böyle bir şey mi var? Ki böyle bir ihtiyaca binaen mi bu gündeme geldi? Ben bunu öğrenmek istiyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Sayın Çakırözer, siz söz istemiştiniz, isterseniz siz de buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Aslında Sayın Emre’nin soru sorduğu konuyla ilgili ben de...Tabii, bu, TANAP’ın onaylanması değil, bu değişikliğin onaylanmasına ilişkin bir paragraflık bir değişikliğin ve bu pay yapısı ama onun ötesinde özellikle ev sahibi hükümet gibi Türkiye Cumhuriyeti’nin kendi şirketine yönelik dokunulmazlık iddiasından feragat ilişkin bir değişiklik.

Sayın Emre soru sordu. Şimdi, burada, TANAP içinde BOTAS’ın hisse payı yüzde 30 -siz söylediniz- Azerbaycan devlet şirketinin yüzde 58, BP’nin yüzde 12. Bu değişiklikte, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin, ev sahibi hükümet olarak BOTAS hakkında verilecek ara karar veya

ihtiyati karar veya nihai kararın icrasında dokunulmazlık iddiasından feragat etmeyi kabul etmesinden bahsediyoruz. Sayın Emre'nin sorusunu tabii yanıtlayacaksınız ama bende kaygımı paylaşmak istiyorum. O da hem egemenlik hakkımızın elimizden alınması hem de doğal olarak kamunun zarara uğratılması. Bu ara karar, ihtiyati karar nihai karar aleyhimize olduğunda, biz burada feragat ettiğimiz anda kamunun belki de haksız bir şekilde zarar uğramasının önünü açacak durumdayız. O yüzden, Sayın Kemalbay belki de işin özünü söyledi, hani "Bu bir baskıyla mı alındı, yeni giren pay sahibinin isteğiyle mi alındı?" derken ona vereceğiniz yanıtı da bekliyorum ama biz burada kamunun zararına olabilecek gelişmelerden endişe duyuyoruz. O yüzden detabii ki iyi yanıtlarınızı bekliyoruz ama söz konusu anlaşmaya bu gerekçelerle şerh koymayı düşünüyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Buyurun Sayın Kıran; epey soru oldu ama belki toparlarsınız.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Sayın Başkanım, müsaadenizle, bir kısmına ben cevap vereyim, diğer teknik kısımlara da Genel Müdürümüz cevap verir.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Tabii, siz kendi aranızda belirleyin.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Türkmen gazının dahli konusunda evet, görüşmeler sürüyor ama bu konuda BOTAŞ'ın da bir teklifi oldu. Şu an bu görüşmeler devam ediyor ama henüz olumlu veya olumsuz veya olgunlaşmış bir aşamaya gelinmiş değil, görüşmelerimiz devam ediyor. "BP'nin böyle bir talebi oldu mu?" Evet, oldu açıkçası ama bu tarz şeylerde tabii, herhangi talebin bir baskı unsuru olarak görülmesi de doğru olmayacaktır. Çünkü enerji projelerinin mahiyeti gereği, uluslararası şirketlerin bu projeleri sahiplenmesi ve dâhil olmak istemesi aslında projelerin kıymetini gösteren bir husus, o yüzden uluslararası şirketlerin dâhil olması önemli. Ama tabii ki devlet şirketleri, adı üzerinde, elbette bir devlet kurumu ama her şirketin, projeye dâhil olan her tarafın yükümlülüğünü yerin getirmesi gibi bir zorunluluk söz konusu. Bu yükümlülüğü yerine getirmediğinde... Elbette herkes, bütün taraflar müeyyidelerini yerine getirmek durumunda, yerine getirmediği zaman da bunun hukuki sonuçlarına muhatap olmak durumunda. Zaten ev sahibi hükümet olarak, BOTAŞ olarak bizim yükümlülüklerimizi yerine getirmeme gibi bir durumumuz asla söz konusu olamaz. Bunu da bir egemenlik hakkından feragat gibi görmediğimizi ifade etmek isterim. Uluslararası enerji projelerinin hukuki bağlamda doğal bir sonucudur bu. O yüzden, evet, BP'nin bir talebi olmuştur ama bütün taraflar arasında, TANAP, BOTAŞ ve BP arasında, daha sonra ilave olacak uluslararası şirketlerin de haklarının korunması anlamında, onlara da bir güvence sağlanması noktasında, projenin dengeli bir hukuki alt yapısının oluşması noktasında bu değişiklik ihtiyacı hasıl olmuştur.

Ben özetle bunları söylemek isterim efendim.

Müsaadenizle sözü Sayın Genel Müdürümüze bırakıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Dere, buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI NÜKLEER ENERJİ VE ULUSLARARASI PROJELER GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM HALİL DERE – Sayın Başkanım, bu projenin hayata geçmesiyle nihai tüketicinin doğal gaza daha kolay bir şekilde ya da daha ucuz bir şekilde erişip erişemeyeceğine ilişkin bir soru vardı. Tabii tedarik kaynakları çoğalınca orta ve uzun vadede rekabet artar ve dolayısıyla bu, toptan fiyatlara dolayısıyla tüketiciye yansıtacak fiyatlara da uzun vadede mutlaka olumlu tesir edecektir. Daha fazla proje, daha fazla tedarik türü kaynağı daha yüksek rekabet

düzeyini gösterir. Bu bakımdan, uzun vadede herkesin, hem ülkemizin enerji, doğal gaz tüketicilerinin hem de bölgesel anlamda tüm bölgenin daha rekabetçi bir doğal gazla erişebilmesi söz konusu olabilecektir.

Bir başka vekilimizin “Nakliye bedeli, kazanç, maliyet durumları, bizim tarafımızın ve diğer ortakların kazançları ve üstlendikleri maliyetler nelerdir?” gibi bir sorusu vardı. Buna ilişkin teknik veriler şu an için bende mevcut değil. Bu, arz edilirse daha sonradan temin edilebilir.

Şimdi, malum, TANAP, ülkemiz topraklarında gerçekleştirilen bir proje. Dolayısıyla bir hukuki anlaşmazlık durumunda eğer BOTAŞ örneğinin bir davayı kazanırsa, tenfizi Türk topraklarında olduğu için, Türk mahkemelerinden alınacak bir tanıma ve tenfiz kararıyla bu hemen icra edilebilir. Dolayısıyla, BOTAŞ’ın bu yönde bir hak kaybı ya da kamu zararı oluşması söz konusu olmayacaktır. Buna mukabil olarak, müteakabiliyet hususları çerçevesinde, eğer karşı taraf muhtemel bir davayı... Şunu da belirtiyim: Herhangi bir anlaşmazlık ihtimali kesinlikle söz konusu değildir. Bu, mevcut ve muhtemel yatırımcıların tamamen, hiçbir riski üstlenmeme, riskten tamamen arındırılmış, riskten tamamen arı bir projeye ortak olmak istemeler, arzusundan kaynaklanmış bir durumdur. Eğer karşı taraf davayı kazanırsa, BOTAŞ’ın bir devlet şirketi olduğu, dolayısıyla tüm mallarının kamu malı sayıldığı, dolayısıyla haczedilemeyeceğine yönelik bir iddia, ticari olarak projeye girmiş iki taraf arasında bir uyumsuzluk oluşturacaktır. Bu, algılanan bu riskin bertarafı amacıyla yapılmış bir düzenlemedir. Bu, mevcut ve muhtemel yabancı yatırımcıların projeye ve buna benzer projelere dâhil olmasını kolaylaştıracak ve uzun vadede kamu menfaatlerini ve millî çıkarlarımızı artıracak, yükseltecek bir düzenlemeden ibarettir.

Tabii, muhtelif illerimizin muhtelif yerleşim birimlerine doğal gaz götürülmesiyle ilgili çalışmaları Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun ihaleler düzenlemesi yoluyla, eğer herhangi bir ihale söz konusu olmayacaksa BOTAŞ’ın bu yerleşim birimlerine resen doğal gaz götürme çalışmaları şeklinde olmaktadır. Mümkün ve muhtemel, teknik olarak mümkün olan ve ekonomik olarak imkânsız olmayan yerleşim birimlerine de doğal gaz götürülmesi çalışmaları hızla devam etmektedir. Şu anda yanımda veriler yok ama 81 il merkezimiz ve daha önceki dönemlerle karşılaştırılamayacak sayıda ilçe merkezimiz doğal gazla erişim sağlamış durumdadır. Bu çalışmalar Bakanlığımız ve BOTAŞ tarafından devam ettirilmektedir. Her ilçenin, her yerleşim biriminin bu tür talepleri, biraz önce bahsettiğim teknik ve mali hükümleri göz önünde bulundurularak ayrı ayrı değerlendirilmektedir.

Şu an için söyleyeceklerim bunlardan ibarettir Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Sayın Emre, buyurun.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Yanıt için teşekkür ederim, açık bir yanıt verdiniz BP’nin istediklerine dair. Buna binaen başka bir soru yöneltmek istiyorum, şöyle ki: Şimdi, malum, 2015’teki anlaşma üzerinde bir değişiklikten bahsediyoruz. Netice itibarıyla 2015’te böyle bir madde eklemek akla gelmemiş değildir. Yani o, başka bir çerçevenin 2015’te var olduğunu, 2015’ten bugüne bazı şeylerin değiştiğini gösteriyor.

Şimdi, 2018’de, BP’nin TANAP’tan çekileceğine ilişkin, bunu değerlendirdiğine ilişkin basında yer alan bazı haberler var. Bu haberler de şöyle bir kulis bilgisine dayanıyor: BP ile Azerbaycan arasında, SOCAR arasında bir anlaşmazlık olduğu, başka meselelerle ilgili de anlaşmazlığın, geniş anlaşmazlığın olduğu. Şimdi, BP’den böyle bir talep geldiğini de belirttiniz. Yani bu projeden çekilmemenin karşılığı olarak mı bu bizim gündemimize geldi; ben bunu sormak istiyorum, basındaki bu haberleri hatırlatarak.

BAŞKAN – Sayın Güzelmansur, sizi de dinleyelim.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) – Benim sormak istediğim, bu proje şu an kâr mı ediyor, zarar mı ediyor? En azından bu, rakam olarak değil de... Bu projenin çok zarar ettiğine ve bundan dolayı da ileride bir sıkıntı yaşanacağından bu maddenin eklenmek istendiğine dair bize gelen bilgiler var. Bana somut olarak bir cevap verebilirseniz kâr mı ediyoruz, zarar mı ediyoruz?

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Sayın Kıran...

Kâr zarar hesapları burada açıklanabilir mi?

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) – Değil de ama sonuçta yani bu işin başındaki insan olarak bir projenin kârlı veya zararlı olup olmadığını Komisyona açıklaması da bence doğal bir şeydir Sayın Başkanım.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Tabii, bu, güne göre de değişebilir.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) – Ama hayır, ben şu an için söylüyorum yani şu üç dört yıllık şey için söylüyorum. Niye söylüyoruz bunu? Ben de mesela geçen Erzurum'daydım, yine halk arasında inanılmaz yaygın bir şey var. Bu konu hiç dile getirilmeseydi ben de zaten Komisyon Başkanına bunu dile getirip en azından TANAP'taki son durumun ne olduğunu öğrenmek için soracaktım.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Evet, soralım bakalım.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) –Teşekkürler.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Buyurun Sayın Kıran.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Tabii, kâr veya gider hesaplarıyla ilgili Enerji Bakanlığımız daha net bir cevap verecektir ama biz de temin edip sayın vekilimizle paylaşabiliriz.

Sayın Yunus Emre'nin ilave sorusuna cevaben, BP'nin anlaşmadan çekileceğine dair haberlerle ilgili bize intikal etmiş herhangi bir konu hiçbir zaman olmadı, BP başından beri bu projede. Burada söz konusu olan şey, BP'nin talebinin bütün taraflarca haklı ve makul bulunarak bu ihtiyacın ve değişikliğin hayata geçirilmesi talebiydi. Onun dışında, BP ile SOCAR arasında bir sorun var mı yok mu? Biz yaptığımız temaslarda böyle bir sorunu hiçbir zaman hissetmedik ve başından beri de BP bu projenin bir ortağı olarak bu projede yer aldı. Bu talebin, dediğim gibi, baskı olarak görülmesi, açıkçası bizim nezdimizde zaten bizim de kabul edebileceğimiz bir şey değil. BP bunun... BP değil başka bir uluslararası şirket de olabilirdi. Burada hukuki durumun bütün taraflarca dengeli hâle getirilmesi söz konusu. BP ile SOCAR arasında bir sorun olmadığını biliyoruz. BP'nin bu projeden hiçbir zaman çekilme niyeti bize intikal etmiş bir husus olmadı. Onun dışında, tabii ki biz Türkiye olarak enerji arz güvenliğimize bu projenin yaptığı katkıya odaklanıyoruz. Tabii ki bunun maliyetlerini, kâr zarar hesabını da en dengeli şekilde, makul şekilde gütmek ve takip etmek durumundayız ancak yani ülkemizde bulunmayan bir gazı böylesine stratejik bir projeye hayata geçirmenin önemini burada özellikle vurgulamalıyız diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Sayın Dere, sizin ilave edeceğiniz bir husus varsa buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI NÜKLEER ENERJİ VE ULUSLARARASI PROJELER GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM HALİL DERE – Sayın Başkanım, malum olduğu üzere, TANAP projesi, taşınan gazın nihai tüketicisinin sadece Türkiye olmadığı bir projedir. Dolayısıyla, TAP bağlantısı da bu projeye, TANAP'ın sınırimızdaki bittiği noktaya bağlandığında ve gaz akışı sağlandığında tam kapasiteye ulaşacak. Kaldı ki Türkiye'ye gelecek olan doğal gaz da tedrici olarak artacağından taşınan gaz miktarı ve elde edilebilecek gelir bu bahsettiğim aşamalarla birlikte artacaktır.

Kaldı ki başta öngörülenden daha ucuza, daha uygun bir maliyetle sonuçlandırılmış bir projedir. Şu an için kâr ya da zararla ilgili teknik bir bilgi gerçekten yok bende fakat bu karşılaştırmayı ancak kapasite yükseldiğinde, tam kapasiteyle çalıştığında yapabilir durumda olacağız.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ederim.

Sanırım, çok değerli 2 bürokratomuzun ifadesi sorunun cevabını teşkil ediyor. Yani herhangi bir firmanın kâr zarar hesabı gibi bakmamamız gerekiyor. Burada çok önemli stratejik bir proje, stratejik kazanımlarımızın bedelini ölçmek aynı ölçüde mümkün olmaz ama bence çok açık bir şekilde cevaplandırdılar.

Çok teşekkür ediyorum.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Başkanım, müsaadenizle, son olarak bir cümle eklemek istiyorum.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Tabii, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Uluslararası anlamda da çok önemli bir kural var: En pahalı gaz, olmayan gazdır. Yani sahip olmadığımız gazdan daha pahalı bir gaz yoktur. Dolayısıyla, burada olmayan gazı biz hem ülkemize kazandırıyoruz hem de ülkemiz üzerinden Avrupa'ya ulaştırıyoruz. Bunu son olarak eklemek istedim.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ediyorum.

Söz almak isteyen başka üyemiz olmadığı cihetle teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin maddelerini okutuyorum:

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE TANAP DOĞALGAZ İLETİM ANONİM ŞİRKETİ ARASINDA “TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE TANAP DOĞALGAZ İLETİM ANONİM ŞİRKETİ ARASINDA TRANS ANADOLU DOĞAL GAZ BORU HATTI SİSTEMİ HAKKINDA EV SAHİBİ HÜKÜMET ANLAŞMASI” HAKKINDA DEĞİŞİKLİĞİN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- (1) 13 Mart 2015 tarihinde Ankara’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile TANAP Doğalgaz İletim Anonim Şirketi Arasında ‘Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile TANAP Doğalgaz İletim Anonim Şirketi Arasında Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemi Hakkında Ev Sahibi Hükümet Anlaşması’ Hakkında Değişiklik”in onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışışleri Komisyonu Başkanlığına

(2/1246) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon Raporu hakkında Bursa Milletvekili Atilla Ödünç, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan, Balıkesir Milletvekili Mustafa Canbey ve Gaziantep Milletvekili Ali Şahin'in özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Volkan Bozkır

İstanbul

Dışışleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimiz şayet varsa, 17 Ocak 2020 Cuma günü saat 17.00'ye kadar Komisyonumuza iletmelerini istirham ediyorum.

Gündemin 4'üncü maddesine geçiyoruz.

4.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kenya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji ve Hidrokarbon Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1583) (****)

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kenya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji ve Hidrokarbon Alanında İş Birliğine İlişkin Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi.

(2/1583) esas numaralı Kanun Teklifi, 25 Ocak 2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur, 27 Mart 2019 tarihinde ise Komisyonumuza havale edilmiştir. 26'ncı Yasama Döneminde Komisyonumuzca kabul edilen anlaşma, dönemin sona ermesi sebebiyle Genel Kurulda görüşülemeyerek kadük kalmıştır.

İlk sözü Dışışleri Bakanlığımız temsilcisine veriyorum.

Sayın Kıran, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN– Sayın Başkanım, Afrika'yla ortaklık politikasına dönen açılım stratejimizi daha önce çeşitli vesilelerle Komisyonumuz nezdinde de gündeme getirmiştik. Bu kapsamda Kenya'yı Afrika Boynuzu'nda önemli bir oyuncu olarak görüyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanımızın 2016 yılında gerçekleştirdikleri ziyaret Kenya'yla ilişkilerimize önemli bir ivme kazandırdı. Önümüzdeki dönemde Kenya Cumhurbaşkanının da ülkemizi ziyaret etmesini bekliyoruz. Önümüzdeki dönemde ayrıca yine Kenya Ulusal Meclisi Ulusal Güvenlik Komisyonu heyetinin yüce Meclisimizin daveti üzerine Ankara'yı ziyaret etmesi öngörüyoruz.

Başta El Şebab olmak üzere, terör örgütleri, bildiğimiz gibi, Kenya'yı hedef alıyor. Teröre karşı mücadelede Kenya'yla bilgi ve istihbarat değişimi dâhil iş birliği yapıyoruz. Bu kapsamda Nairobi Büyükelçiliğimiz nezdinde bir içişleri müşavirimiz de görev yapıyor.

Kenya'da 1.761 kayıtlı vatandaşımız var ve Kenya'nın istihdamına, vatandaşlarımız yerel makamlarla da genellikle iyi ilişkiler kurmak suretiyle katkılar sağlıyorlar. 2012 yılından bu yana toplam 310 Kenyalı öğrenci Türkiye burslarından yararlandı. Yine, TİKA'mız 2012-2018 yılları arasında Kenya'da yaklaşık 8,5 milyon dolar değerinde 200 proje gerçekleştirdi. Kenya'nın öncelikleri doğrultusunda son dönemde sağlık alanındaki projelere ağırlık veriyoruz.

**** (2/1583) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

Bütün bu ortak vizyon çerçevesinde Kenya'yla ticaret hacmimiz de artıyor. Ticaret hacmimiz 2002 yılındaki 10 milyon dolar düzeyinden geçtiğimiz yıl itibarıyla yaklaşık 250 milyon dolar seviyesini yakaladı. Kenya-Türkiye İş Forumu Ocak 2018'de birçok sektörden iş insanlarının katılımıyla Nairobi'de düzenlendi. Kenya'da, çoğu KOBİ niteliğinde yaklaşık 40 Türk işletme bulunuyor ve burada firmalarımızın yaptığı yatırımların tutarı 25 milyon dolar civarında. Müteahhitlik firmalarımız Kenya'da yine bugüne kadar 400 milyon dolar değere yakın 11 proje üstlendi, gerçekleştirdi.

Tabii, bütün bunların yanı sıra Kenya özellikle yenilenebilir enerji alanında potansiyeli yüksek bir ülke. Bu çerçevede, Kenya'yla enerji alanında iş birliğinin geliştirilmesinde fayda görüyoruz. Önümüzdeki dönemde Kenya'da 5 bin megavat ilave enerji ihtiyacının ortaya çıkacağı ve ülkenin özellikle yenilenebilir enerji yatırımlarına ihtiyaç duyacağı öngörülmüyor.

Ülke, 2019'da Turkana bölgesindeki petrol sahalarından çıkarılan petrolü de ihraç etmeye başladı. Yine, Kenya kendi petrol araştırmalarına ek olarak Güney Sudan ve Uganda'daki petrol kaynaklarının Kenya toprakları üzerinden taşınmasına yönelik projeleri de hayata geçiriyor. Bu bağlamda Kenya kendisini bölgesel bir enerji merkezi olarak konumlandırmaya çalışıyor. Ancak, tabii, bu anlamda uzmanlığa ve yatırımlara ihtiyaç duyan bir ülke. Bu nedenle Kenya'yla rüzgâr ve jeotermal enerji ile ham petrol işletme başta olmak üzere, enerji ve hidrokarbon alanlarında iş birliğimizin geliştirilmesi ülkemize önemli yatırım fırsatları sunacak.

Bu anlayışla Kenya'yla Enerji ve Hidrokarbon Alanında İş Birliğine İlişkin Mutabakat Zaptı'nı Cumhurbaşkanı Kenyatta'nın 2014 yılında ülkemize gerçekleştirdiği ziyaret sırasında imzaladık. Mutabakat zaptı çerçevesinde oluşturulacak çalışma grubuyla, iki ülke arasında enerji alanında potansiyel iş birliği imkânları değerlendirilecek. Keza, bu mutabakat zaptıyla potansiyel iş birliğinin somut projelerle geliştirilmesine, şirketlerimizin Kenya'da yatırım yapabilmesine imkân sağlanacak.

Mutabakat zaptı, petrol ve doğal gaz arama ve üretiminin geliştirilmesi ve teşviki; petrol ürünlerinin depolanması, pazarlanması ve dağıtımı; petrol altyapılarının inşası ve bakımı, doğal gaz altyapılarının yapımı ve bakımı, elektrik tesislerinin yapımı, yönetimi ve elektrik iletimi alanlarında ortak projeler geliştirilmesinin teşvikini öngörüyor.

Yine, bu mutabakat zaptıyla hidrokarbon politikalarının uygulanması ve geliştirilmesinden sorumlu yetkililerin ve uzmanların karşılıklı ziyaretleri ve enerji santralleri konusunda eğitim kursları da teşvik ediliyor. Yine, bu mutabakat zaptı, yenilenebilir enerji alanında AR-GE faaliyetlerine, elektrik alanında sürdürülebilir kalkınmaya ve enerji verimliliğine yönelik projeler geliştirileceğini belirtiyor. Tarafların bu alanlarda uygulayacakları projelerin koşul ve şartları hususunda ayrı bir anlaşmayla mutabakata varmaları gerekecek. Kenya hukuku çerçevesinde, Kenya makamları nezdinde bu anlaşmanın onay sürecine tabi olmadığını muhataplarımız bize iletiler. Dolayısıyla, bu mutabakat zaptı ülkemizce onaylandığı takdirde hemen yürürlüğe girecek ve bu anlamda Kenya'daki fırsatları son derece cazip bir şekilde değerlendirmemize imkân tanyacak.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ediyorum.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımız Genel Müdürü Sayın Safa Uslu, buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER VE AB GENEL MÜDÜRÜ
SAFA USLU – Sayın Başkanım, değerli üyeler; ben de hepinizi Bakanlığım adına saygıyla selamlıyorum.

Tabii, Sayın Bakan Yardımcımızın sözleri üzerine çok mükerrerlik teşkil etmemesi bakımından kendi fikirlerimi ilave etmeye çalışacağım. Kenya'yı, tabii, Enerji Bakanlığının, ülkemizin Afrika açılımı sürecindeki bir uyumu olarak düşünmek lazım. Malumları, bildiğiniz gibi, Afrika açılımı

ülkemizde 1998 yılında ilk defa Afrika Eylem Planı'yla gündeme gelmişti ama hiçbir zaman o istenilen neticeye konjonktürel anlamda, ülkemizin içinde bulunduğu dönem itibarıyla varılamamıştı ama bir Afrika farkındalığı olması açısından bir milattır. 2003 yılında ticari bir bakışla yeni bir beyanı var ülkemizin ve 2005 yılında Afrika açılımı.

Tabii, bunları hızlıca geçiyorum. Enerji gibi rekabetçi bir sektörde, bir ortamda Afrika'da varlık göstermek ülkemizin kapasitesiyle de ilgili bir durum. Dolayısıyla, biz bunu fark ettiğimizden "Ülkemizin Afrika açılımına nasıl adapte olabiliriz?" sürecinde bu da bizim için bir öğrenme süreciydi ve enerji arz güvenliği açısından Afrika ülkelerinden hangi ülkelere öncelikle bakmamız lazım, hangi sektörlere öncelikle bakmamız lazım, bunun analizini yaptık. Sonrasında maden arz güvenliği bakımından da "Sub-Saharan" Sahra Altı Afrika'da da aynı bakışla hangi ülkelere ve hangi emtialara bakmamız lazım, bunları da önceliklendirdik.

Bu önceliklendirme sürecinde, tabii, ülkemizin Afrika'daki lojistik kabiliyetleri, gerek açılan büyükelçiliklerimiz gerek Türk Hava Yollarının irtibatıyla erişim gücümüzün artması; tabii, bunlar da bizim analizlerimizde ilaveydi. Türkiye'nin tabii ki bölgedeki yükselen bir şöretinden de bahsedilebilir. Bunların hepsini değerlendirdiğimizde ortaya öncelikli ülkeler sırası çıktı diyebiliriz. Kenya'yı bu anlamda değerlendirmek gerektiğini düşünüyorum.

Kenya sadece ülke olarak bölgesinde önemli değil, biz bakışımızda aynı zamanda bölgesindeki lider ülkelere ve jeostratejik anlamda önemli ülkelere bakmaya çalıştık. Bu anlamda, tabii, birkaç tane koridoru da tespit ettik ve bir tanesi de Afrika Boynuzu'nda Kenya'nın varlığı; Kenya'nın bölgesinde oradan Uganda'ya, Tanzanya'ya, Ruanda'ya erişim. Somali'yle ilişkileri her ne kadar çok parlak olmasa da Somali'deki varlığımızı da bununla beraber değerlendirmek gerektiğini düşünüyorum. Bu, işin, tabii, bizim için kendi Bakanlığımız içindeki öğrenme sürecimizdi.

2014 yılındaki anlaşmamızı yaptıktan sonra, tabii, elektrik... Biraz da Kenya'da neler yapılabileceğinden bahsetmek gerekirse, elektrik noktasında -Sayın Bakan Yardımcımızın vurguladığı gibi- yenilenebilir enerjide çok büyük kabiliyetleri var. DEİK'i bu noktada çok teşvik ediyoruz, iş adamlarımızı teşvik ediyoruz ve yeni iş modelleri üzerine çok fazla kafa yorduk. Bu anlamda, süreçte sadece elektrikte değil, madende de yeni şirketlere gitmiş olduk, MTA International kurulmuş oldu. Elektrik noktasında da EUAS International'a böyle bir görev verilmesi düşünüldü. Tabii ki özel şirketlerimiz de Afrika gibi riskli bir bölgeye giderken devletle beraber hareket etmek istiyorlar. Bizim buradaki varlığımız kâr amaçlı değil, özel sektörün önünü açıcı perspektiften olduğunu da vurgulamak istiyorum.

Bugüne kadar TEİAŞ ve TEDAŞ'ta eğitimler de verdik Kenyalı teknisyenlere. Tabii, bu eğitimlerle ilgili de bir vurgu yapmak istiyorum. Bu verilen eğitimler parça başı oluyor tabiri caizse. Bunun sürdürülebilir hâle gelmesi için diğer devlet kuruluşlarımızla -gerek TİKA olsun gerek Dışişleri Bakanlığımız olsun- eş güdüm içinde bölgesinde eğitime artık niyet etmemiz lazım. Bunun daha vizyoner olduğunu düşünüyoruz. Çünkü Kenya'dan buraya 10-15 teknisyen getirdiğinizde bir etki yaratıyorsunuz ama bu kesikli bir etki. Bu, sadece Enerji Bakanlığı için değil bütün kuruluşlarımız için geçerli olabilir bu bakış. Asıl bölgesinde eğitimi sağlayacak şekilde bizim kendi teknik elemanlarımızı gönderme ve belki de süreci uzatma noktasında da bir vizyonumuz var. Dolayısıyla bizim şu an itibarıyla Kenya bakışımız bu vizyon çerçevesinde önemli. Belki de önümüzdeki dönem petrol arama faaliyetlerinde de millî şirketimiz TP'nin, bölgede bir oyuncu olmak için Afrika Boynuzu'na gideceğini öngörüyoruz. Kenya da bu anlamda potansiyel bir ülke.

Ben saygılarımı sunuyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkürler.

Sayın Kemalbay, buyurun.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) - Çok teşekkür ederim verilen bilgiler için.

Bu, Kenya'daki enerji ve hidrokarbon alanına dair iş birliğine ilişkin mutabakat çerçevesinde ve Afrika'da -Doğu Akdeniz'de olduğu gibi- hidrokarbon kaynaklarına yönelik olarak Türkiye'nin girişimleri, sermaye perspektifiyle, sermayeye yeni alanlar açmak için yapılan bu girişimlerin tabii daha fazla şeffaflığa ihtiyaç duyduğunu düşünüyorum. Çünkü Türkiye'nin teknik kapasitesine baktığımız zaman bu petrol arama faaliyetlerinde örneğin bu yeteneklerinin, kabiliyetlerinin ne kadar olduğu konusunda da soru işaretleri oldukça kafamızda var. Örneğin, geçenlerde savaş sanayisinde yüzde 80'lere varan yerli ve milli bir ekonomiden, üretimden bahsedilmişti ama daha sonra, işte motoru gelmediği için yapılamayan bir araçtan bahsedildi. Onun gibi yani bu konularda çok fazla hamasi bir edebiyat olduğunu düşünüyorum. Fakat öte taraftan da hani Türkiye'deki sıkışan ekonominin de bir yansıması olarak herhâlde sermaye gruplarına uluslararası alanda Türkiye Hükümeti alanlar açmaya çalışıyor ve bu konuda bazı adımlar atıyor. Kenya'daki bu atılan adımların, özellikle hem ekolojik açıdan coğrafyaya, dünyaya vereceği zararların da göz önünde bulundurulmasının önemli olduğunu düşünüyorum hem de yerel halkın bu kendi kaynaklarını, kendi varlıklarını uluslararası şirketlerin gelip orada çıkartması aşamasında karşı karşıya olduğu sorunların da son derece önemli olduğunu ve aslında böyle bir bakış açısının geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Kenya halkı, örneğin bu petrol gelirlerinin halka adil yönden yansımaması konusunda ciddi kaygılar taşıyor, bu konuda talepleri var. Yolsuzluğun çok fazla olduğu bir yerden bahsediyoruz. Dolayısıyla en azından burada Kenya Hükümetiyle ikili anlaşmalar yaparken iki taraflı biçimde karşılıklı olarak daha şeffaf ve hesap verilebilir olmanın önemli olduğunu ve ekolojik kaygıların ve doğaya, çevreye verilen zararların, oradaki yerel halka verilecek olan zararların göz önünde bulundurulması gerektiğini düşünüyorum. Tıpkı Türkiye'deki jeotermalin Aydın'da, Aydın Ovası'nı zehirlemesinde olduğu gibi orada da diğer hidrokarbonlar ve diğer enerji kaynaklarına erişirkenki sorunların yerel halka verilecek zararlardan kaçınılması gerektiğini, bu bakımdan konunun ele alınması gerektiğini düşünüyorum. Bunu belirtmek istedim.

Teşekkürler.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Sanıyorum bir görüş beyanıydı. Soru yok içinde değil mi Sayın Kemalbay?

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Yok.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Sayın Özdemir, buyurun.

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, sadece kısa bir sorum olacak.

Tabii, gerek Dışişleri Bakanlığımız olsun gerek Enerji Bakanlığımız olsun Afrika kıtasıyla alakalı, oradaki enerji potansiyeli ve ülkemizin perspektifini yansıtan çalışmalarla alakalı çok kapsayıcı bilgiler verdiler; teşekkür ediyorum.

Ama şunu sormak isterim: Orada mevcut durumda madenler ve hidrokarbon yataklarıyla alakalı ülkemizin veya ülkemize ait kuruluşların yapmış olduğu herhangi bir çalışma var mı yani maden arama, tespit ve çıkarma noktasında Afrika kıtasının geneli itibarıyla?

Teşekkür ediyorum,

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Sayın Uslu, buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER VE AB GENEL MÜDÜRÜ
SAFA USLU – Hayhay Sayın Başkanım.

Öncelikle, Sayın Milletvekilimiz Serpil Hanım'ın vurgusuna kısaca değinmek istiyorum. "Türkiye Petrolleri yeterli mi?" diye sordu, ben öyle anladım.

Sayın Milletvekilim, esasında bu süreç geçmişteki yaşanan tecrübenin bir sonucu olması itibarıyla değerli yani biz bugün itibarıyla malumunuz 2 tane gemi aldık. Bu gemilerin alınması değerliydi. Tabii, bundan sonraki sürecin de bir başlangıcı, gene bir milat olması açısından; söylediklerinize hak veriyorum ben. Sonuç itibarıyla bu bir öğrenme süreci. Bunu zamana yayarak yönetiyorsunuz.

Doğu Akdeniz'deki yeterliliğimize gelince; bence, Bakanlık olarak ben gurur verici olarak söyleyebilirim ki şu anda Türkiye Petrolleri alacağı hizmetleri de yerleştirme çalışmasına girdi ve bu süreçten maksimum şekilde istifade ediyor. Bu, tabii ki bir süreç yani yurtdışındaki gelişmelerden, bilgi transferinden bahsettiğinizde bunun zaman aldığını da vurgulamak lazım. Ama en nihayetinde petrol gibi çok kritik bir alanda tabii top koşturuyorsunuz. Genel kanaat, neredeyse onda 9'u boşa giden çalışmalar bunlar dünya üzerinde. Deniz altı dediniz mi, derin denizde yaptığınız sondaj faaliyetleri, karadakinin 10 katı maliyetli yani karada 15 ila 20 milyon dolardan bahsedilir, denizdeyse 150-200 milyon dolar gibi düşünmek lazım. Bunların hepsini yapabilmek ülkemizin tabii büyüklüğünü göstermek açısından da bölgedeki bir aktif oyuncu olarak var olması açısından da bence önemli hem teknik hem ülkemizin görünürlüğü açısından. Tabii ki bu, durağan bir süreç değil. Bu süreçte dediğim gibi bir kapasite geliştirme noktasında daha iyiye gideceğini düşünüyorum. Biz inşallah varsa bulacağız diyoruz Bakanlık olarak.

Diğer taraftan ekolojik duruma vurgu yaptınız. Burada, tabii, dünyada ciddi bir samimiyetsizlik olduğunu ben düşünüyorum Sayın Milletvekilim. Çevreyi en çok kirletenlerin dünyanın ekonomisine en çok katkıda bulunanlar olduğunu görüyorsunuz ve Paris Anlaşması'ndan sonra -hani konuyla ilgili değil ama kısaca özetlemek gerekirse- hâlâ istenilen noktaya gelişmiş ülkelerde gelinemediğini görüyorsunuz. Bu, tabii ki bizim için bir kıstas değil ama neticede yerel kaynaklarımızı en temiz şekilde kullanmak niyetindeyiz. Zira hepimizin içinde olduğu bir ekonomik denge de var. Faturaların azalmasını istiyorsak bunu da hem maksimize ederek hem de maksimum çevre riskini gözeterek yapmamız lazım.

İş modelimizden de vurgu yaptınız, oradaki yaptığımız çalışmalarda yerel ekonomiye katkıda bulunmaya değindiniz. Türk iş modelini biz bu anlamda farklılaştırdık yani farklı bir perspektiften, dünyanın yaptığından farklı bir modele ulaşmaya çalıştık. Bu da karşılıklı kazanmaya dayalı, samimiyete ve ahlaklı bir iş modeline dayalı bir bakış. Genelde Afrika riskli bir bölge olduğu için dünyadaki büyük şirketler maksimum faydayı minimum zamanda alıp riski minimize ederek çıkmak istiyorlar, genel kanaat bu. Ama bizim bakışımız uzun vadeli. Biz kıtaya geç giren bir oyuncuyuz yani yüz yıllıktan fazla bir hikâyesi var Afrika'daki maden oyununun diyelim. Biz dolayısıyla burada kendimizi Türkiye'nin kendi kültürümüzle yoğurduğumuz bir iş modeliyle oluşturmaya çalışıyoruz ve burada, tabii ki karşı tarafı da eğitmeye, öğretmeye dayalı, oraya da katkıda bulunmaya dayalı bir iş modeli gözetiyoruz.

Sayın Milletvekilimiz İsmail Bey'in sorusuna gelince, tabii, burada da Sayın Başkanım, biz, MTA International'i kurduk. Bakanlık olarak biz ilk defa Afrika'ya açılmaya niyet ettiğimizizde, gayret ettiğimizde şunu fark ettik: MTA aramasını yapabiliyor ama satışını, ticaretini yapamıyor. Eğer böyle bir iş modelinden, böyle kıymetli, samimiyete dayalı bir iş modelinden bahsediyorsak ve devletin bu konsorsiyum içinde olacağı bir şirket oyuncusu düşünüyorsak o zaman bunun yeni bir oyuncuyla olması lazım. İşte bu aşamada biz MTA International'i kurduk.

Bugün MTA International sahada şu anda Sudan'da var, Gine'de olasılıkları arıyor, artı, bunun dışında Nijer'de çalışmaları devam ediyor, Kenya da gündeminde. Ama tabii yeni bir şirket olması hasebiyle biz açıkçası bizim ufukumuzu biraz dar tutmak istiyoruz çünkü bir başarı hikâyesi elde edilmesi lazım. Alanı ve ülkeleri çok geniş tuttuğunuz zaman buna ulaşamıyorsunuz. Ve en kolay emtiayı çıkarmanız lazım. Yani lojistiği en kolay ürünü çıkarmanız lazım. Genelde bu da altın. Dolayısıyla öncelikle altın ve yanında ne çıkarsa ona şu anda yoğunlaşmış oldu MTA International.

Tabii, MTA'nın yaptığı çalışmalara gelince, bu da çok maliyetli işler. Yani sondaj maliyetiniz, rezerv ispatı, bu süreçler bile açıkçası 50 milyon dolar rakamlarına ulaşan maliyetlerle yapılıyor. Rezerv ispatından sonra işletmeciliğini yapmak artık kolay. Zaten Türk madenciliğinin, maden şirketlerinin bölgeye gitmesindeki sınırlılığı da bundan kaynaklı. Biz bunu açmak adına MTA olarak öncelikle bu finansal kolaylığı devlet olarak üstlenip özel sektörün de önünü açacak bir kurgu içindeyiz. Şu anda o noktadayız.

Sudan'da 2 sahamız var, Özbekistan'da MTA International'ın 2 sahası var. Bunlarda sondaj çalışmaları yakında başlayacak. Ve bu çalışmalara mukabil en kısa sürede rezervlerin ispatlanacağı noktada ümitliyiz, iyimseriz, ümitvarız. Gene zaman alacak bir çalışma olduğu için belki birkaç sene içinde daha net konuşacağımızı öngörüyorum.

Teşekkür ederim.

Saygılarımla.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ediyorum.

Söz almak isteyen başka üyemiz olmadığı cihetle teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin maddelerini okutuyorum:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE KENYA CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA ENERJİ VE HİDROKARBON ALANINDA İŞBİRLİĞİNE İLİŞKİN
MUTABAKAT ZAPTININ ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA
DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 8 Nisan 2014 tarihinde Ankara'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kenya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji ve Hidrokarbon Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü redaksiyon yetkisiyle birlikte oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/1583) esas numaralı Kanun Teklifi'nin komisyon raporu hakkında Karabük Milletvekili Niyazi Güneş, Gaziantep Milletvekili Ali Şahin, Balıkesir Milletvekili Mustafa Canbey, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan'ın özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Volkan Bozkır

İstanbul

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimizin 17 Ocak 2020 Cuma günü saat 17.00'ye kadar Komisyonumuza iletmelerini istirham ediyorum.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımız temsilcilerine de katkılarından dolayı teşekkür ediyorum.

Gündemin 5'inci maddesine geçiyoruz.

5.- Güneydoğu Avrupa Çokuluslu Barış Gücü Anlaşması'na Ek Altıncı Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2402) (*****)

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Güneydoğu Avrupa Çokuluslu Barış Gücü Anlaşması'na Ek Altıncı Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi.

(2/2402) esas numaralı Kanun Teklifi 11 Kasım 2019 tarihinde TBMM'ye sunulmuştur ve 4 Aralık 2019 tarihinde ise Komisyonumuza havale edilmiştir.

Sayın Kıran, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Sayın Başkanım, ülkemizin ve ABD'nin girişimleriyle 1996 yılında başlatılan Güneydoğu Avrupa Savunma Bakanları süreci Güneydoğu Avrupa coğrafyasında güvenlik ve istikrarın güçlendirilmesine katkıda bulunmayı, iyi komşuluk ilişkilerinin ve bölge ülkeleri arasında iş birliğinin geliştirilmesini amaçlıyor.

Güneydoğu Avrupa Savunma Bakanları sürecinde ülkemizin yanı sıra Amerika Birleşik Devletleri, İtalya, Yunanistan, Bulgaristan, Romanya, Slovenya, Arnavutluk, Kuzey Makedonya, Hırvatistan, Ukrayna, Bosna-Hersek, Sırbistan ve Karadağ var. Moldova ve Gürcistan sürece gözlemci olarak katılıyor. Güneydoğu Avrupa Savunma Bakanları sürecinde üye ülkelerin başkanlık süresi iki yıl, ülkemiz 2003-2005 döneminde bu görevi üstlendi, hâlihazırda Başkanlık Bulgaristan'ın sorumluluğunda.

Süreç kapsamındaki en önemli gelişmelerden biri, 26 Eylül 1998'de imzalanan Güneydoğu Avrupa Çokuluslu Barış Gücü Anlaşması'yla kurulan Güneydoğu Avrupa Tugayı. Anlaşmayı; Türkiye, Bulgaristan, Romanya, Arnavutluk, İtalya, Kuzey Makedonya ve Yunanistan olmak üzere, toplam 7 ülke imzaladı. Güneydoğu Avrupa Tugayı, Birleşmiş Milletler veya AGİT himayesinde NATO veya AB liderliğinde çatışmaların önlenmesi ve barışa zorlama harekâtları haricindeki barışı destekleme harekâtlarında kullanılabilir. Tugay bu kapsamda barışı koruma, barış yapma, barışın tesisi ve insani yardım operasyonlarında kullanılabilir, isteğe bağlı uluslararası girişimlere katılabilir ve barış için ortaklık çerçevesindeki faaliyetlere iştirak edebilir. Anlaşmaya göre bu kararların oy birliğiyle alınması gerekli. Tugay daimi şekilde hazır tutulmuyor, çağrı üzerine görevlendiriliyor. Kuruluşundan itibaren Tugayın üstlendiği en temel görev, 2006 yılında altı ay süreyle "ISAF" olarak bildiğimiz Uluslararası Güvenlik ve Yardım Kuvveti bünyesindeki Kabil Çok Uluslu Tugay Karargâhının sorumluluğunu devralmak oldu. Tugay karargâhı Türkiye, Bulgaristan, Romanya, Arnavutluk, Kuzey Makedonya, Yunanistan'dan 40'a yakın çekirdek personelle faaliyetlerini yönetiyor. Karargâhta

***** (2/2402) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir

ülkemizin de 4 personeli var. Kurucu anlaşmayla tugay karargâhının yerinin 1998-2015 yılları arasında sırasıyla Bulgaristan, Romanya, Türkiye ve Yunanistan arasında her dört yılda bir değişmesi planlandı. Karargâhın ev sahipliğini 2007-2011 döneminde ülkemiz üstlendi.

Değişen şartlar ve Güneydoğu Avrupa Çokuluslu Barış Gücü Anlaşması'nın uygulanmasına ilişkin yapılan değerlendirmeler çerçevesinde 1998 yılından sonra anlaşmaya ek protokoller imzalandı. Tabii, daha sonra, İtalya 2015 yılında anlaşmadan çekildi, Bulgaristan 2017-2023 dönemi için karargâha ev sahipliği yapamayacağını açıkladı. Bu nedenle 2015 sonrası işleyişle ilgili meselelerin ele alınması ve çözümlenmesi ihtiyacı hasıl oldu. Ülkeler anlaşmanın ana metninin güncellenmesi hususunda uzlaşmaya varamadılar. Bunun üzerine, Ek Altıncı Protokol üzerinde çalışmalar başladı. 2016 yılında başlayan bu çalışmalar 2018 yılında tamamlandı. Güneydoğu Avrupa Çokuluslu Barış Gücü Anlaşması'nın ayrılmaz bir parçasını oluşturan bu protokol, Üsküp'te Güneydoğu Avrupa Savunma Bakanları Genelkurmay Başkan Yardımcıları Toplantısı'nda 12 Haziran 2019'da Türkiye, Bulgaristan, Romanya, Arnavutluk, Kuzey Makedonya, Yunanistan tarafından imzalandı. Tabii, bu protokolle karargâhın konuşlanacağı yer ve diğer kritik rotasyon sıralarındaki değişikliklerin anlaşmanın değiştirilmesini gerektirmemesi, İtalya'nın anlaşmadan çekilmesi nedeniyle gerekli değişikliklerin yapılması, gözlemci ülkelerin karargâha irtibat personeli gönderebilmeleri, bölgesel bir girişim olarak Güneydoğu Avrupa çok uluslu barış gücünün öneminin vurgulanması amaçlanıyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ederim.

Millî Savunma Bakanlığımızdan Genel Müdür Tuğgeneral Mehmet Avcıoğlu, ilave edeceğimiz bir husus varsa buyurun.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI HUKUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ TUĞGENERAL MEHMET AVCIOĞLU - Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Güneydoğu Avrupa'da güvenlik, istikrar ve iş birliğini geliştirmek maksadıyla Güneydoğu Avrupa Savunma Bakanlığı süreci 1996 yılında başlamış olup Türkiye, Arnavutluk, Bulgaristan, İtalya, Kuzey Makedonya, Romanya ve Yunanistan'ın katılımlarıyla 26 Eylül 1998 tarihinde Üsküp'te Güneydoğu Avrupa Çokuluslu Barış Gücü Anlaşması imzalanmış ve Güneydoğu Avrupa Tugayı kurulmuştur. Tugay; barışı koruma, barış yapma, barışı tesis etme ve insani yardım amacıyla kullanılabilen, isteğe bağlı uluslararası girişimlere katılabilmekte ve barış için ortaklık çerçevesinde faaliyetlere iştirak edebilmektedir. Tugay karargâhı 6 ülkeden çekirdek kadroda bulunan 40'a yakın personelle faaliyetlerini yürütmektedir. Ülkemizin hâlen tugay karargâhında görev yapan 3 astsubay ve 1 subaydan oluşan 4 personeli bulunmaktadır. Anlaşmanın taraflarından biri olan İtalya 25 Temmuz 2015 tarihinden itibaren Güneydoğu Avrupa Tugayından ayrılmıştır. 2015 Savunma Bakanları Toplantısı'nda ise Bulgaristan'ın 2017-2023 dönemi için Güneydoğu Avrupa Tugayı Karargâhına ev sahipliği yapamayacağını açıklamasını müteakip anlaşma ve eklerinde değişiklik yapmak ihtiyacı doğmuştur. Altıncı Ek Protokol 12 Haziran 2019 tarihinde Genelkurmay Başkan Yardımcılarının Toplantısı'nda imzalanmış olup söz konusu protokolün yürürlüğe girmesiyle “Tanımlar” bölümünde mevcut olmayan ancak anlaşmaya ilave edilmesine ihtiyaç duyulan terimlerin açıklanması Tugay Karargâhının konuşlanması ve diğer kritik rotasyon sıraları tablosundaki değişikliklerin anlaşmanın değiştirilmesine temel teşkil etmemesinin sağlanması, İtalya'nın anlaşmadan çekilmesi kapsamında düzenlemeler yapılması ve gözlemci ülkelerin SEEBRIG karargâhına irtibat personeli görevlendirebilmelerinin sağlanmasına yönelik olarak mevcut anlaşmanın tadil edilmesi, bölgesel istikrar ve uluslararası güvenlik alanında

Güneydoğu Avrupa Savunma Bakanlığı süreci üye ülkeleri arasında var olan iş birliğinin geliştirilmesi, iyileştirilmesine yönelik bölgesel bir girişim olarak Güneydoğu Avrupa çok uluslu barış gücünün önemini vurgulanması amaçlanmaktadır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ederim.

Söz almak isteyen üyemiz olmadığı cihetle teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin maddelerini okutuyorum.

GÜNEYDOĞU AVRUPA ÇOKULUSLU BARIŞ GÜCÜ ANLAŞMASI'NA EK ALTINCI PROTOKOLÜN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- (1) 12 Haziran 2019 tarihinde Üsküp'te imzalanan "Güneydoğu Avrupa Çokuluslu Barış Gücü Anlaşması'na Ek Altıncı Protokol"ün onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR –Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/2402) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon Raporu hakkında İzmir Milletvekili Ceyda Bölünmez Çankır, Gaziantep Milletvekili Ali Şahin, Balıkesir Milletvekili Mustafa Canbey, Karabük Milletvekili Niyazi Güneş'in özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Volkan Bozkır

İstanbul

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimiz varsa 17 Ocak Cuma günü Saat 17.00'ye kadar Komisyonumuza iletmelerini istirham ediyorum.

Millî Savunma Bakanlığı temsilcilerine de teşekkür ediyoruz.

Gündemin 6'ncı maddesine geçiyoruz.

6.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve İslam Ticaret, Sanayi ve Tarım Odası Arasında İslam İşbirliği Teşkilatı Tahkim Merkezi'nin Türkiye'de Kurulması Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna İlişkin Kanun Teklifi (2503) (*****)

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – (2/2503) esas numaralı Kanun Teklifi, 3 Ocak 2020 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur ve 10 Ocak 2020 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir. Yine, teklif hakkında 10 Ocak 2020 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık

***** (2/2503) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

makamı tarafından tali komisyon olarak belirlenen Adalet Komisyonu ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu teklifi görüşmeyeceğine ilişkin resmi yazıları 13 Ocak 2020 tarihinde Komisyonumuza bildirmiştir.

İlk sözü, sayın Dışişleri temsilcisine veriyoruz.

Sayın Kıran, buyurun

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Sayın Başkanım, İslam İşbirliği Teşkilatı kurucu üyesi olarak son derece önemli katkılar yaptığımız bir platform ve bildiğiniz gibi 2016-2019 yılları arasında İslam İşbirliği Teşkilatının İslam Zirve Dönem Başkanlığını üstlendik ve son derece aktif bir dönem Başkanlığı yürüttük. Bu süre zarfında 30’dan fazla üst düzey toplantıya ev sahipliği yaptık. Bunların arasında 2017 ve 2018 yıllarında Cumhurbaşkanımızın himayelerinde yapılan 6’ncı ve 7’nci olağanüstü zirveler Filistin ve Kudüs konularına odaklanmıştı malumunuz. Tabii, bütün İİT bünyesindeki kuruluşlar nezdinde de çok önemli katkılarımız oldu.

Tabii, İİT’in reformu konusunda da Türkiye’nin önemli bir çabası var. İslam İşbirliği Teşkilatı’nın daha aktif ve etkin hâle gelmesi noktasında, daha efektif ve esnek bir yapıya kavuşması noktasında reforme edilmesi için ülkemizin hassasiyetleri ve önceliği var, tabii, tahkim merkezi de bunlar arasında, bizzat Cumhurbaşkanımızın teklifiyle ihdas edilmiş bir mekanizma. Tabii, bu mekanizmanın, İslam İşbirliği Teşkilatı ülkelerinin, İslam İşbirliği Teşkilatının siyasi gündemi bir tarafa bu ülkelerin ve üye ülkelerin ihtiva ettiği ekonomik fırsatların da ortaya çıkarılması, değerlendirilmesi noktasında çok büyük bir katkısı olacağını değerlendiriyoruz.

İslam ülkeleri büyük imkânlar sunuyor. Bugün dünya petrol üretiminin yüzde 65’i, doğalgaz üretiminin yüzde 55’i, doğal kauçuk üretiminin yüzde 70’i, bilinen uranyum yakıtlarının yüzde 40’ı İslam ülkelerinde; ayrıca hurmanın yüzde 93’ü, Hindistan cevizinin yüzde 35’i, buğdayın yüzde 15’i, pirincin yüzde 17’si, baharatın yüzde 39’u da yine 1,7 milyar gibi muazzam bir beşerî kaynağa sahip İslam ülkeleri tarafından üretiliyor. İİT ülkeleri ticari olarak böylesine önemli bir potansiyele sahip.

Ticari hareketliliğin, mal ve hizmet mobilizasyonunun daha etkin şekilde yürütülmesi için gereken mekanizmaların kurulması çok önemli. Uluslararası ticari ilişkilerde ortaya çıkan uyumsuzlukların çözümü için şu an dünyada uygulanan en yaygın yöntemlerden biri tahkim çünkü tahkim normal mahkeme süreçlerinden daha hızlı, daha ucuz ve daha güvenlidir. Dünyanın muhtelif bölgelerinde tahkim merkezleri bulunuyor. Merkezi Paris’te bulunan Milletlerarası Ticaret Odası Tahkimi dünyanın en çok kullanılan tahkim merkezi. Bunlar dışında Londra, Cenevre, Zürih, Hamburg, Frankfurt, Pekin, Washington gibi yerlerde tahkim merkezleri mevcut, yine Orta Doğu’da Dubai önem kazanıyor, Asya’da Singapur en büyük tahkim merkezi. Tüm önemli ekonomik bölgeler tahkim merkeziyle bu konularını güçlendiriyorlar. Avrupa ile Doğu Asya arasındaki geniş coğrafyada ise henüz böyle bir merkez tam olarak oluşmadı. İİT üyesi ülkelerdeki firmaların kendi aralarındaki uyumsuzlukları çözmek için teşkilata üye olmayan ülkelerdeki tahkim merkezlerine başvurmaları teşkilat içinde kalabilecek büyük bir kaynağın bu ülkelere aktarılmasına sebep oluyor. Bu bağlamda, İslam İşbirliği Teşkilatı üyesi ülkelerin özel sektörüne hitap edecek bir tahkim merkezinin İstanbul’da kurulmasını, az önce de ifade ettiğim gibi, Sayın Cumhurbaşkanımız 14-15 Nisan 2016 tarihinde İstanbul’da gerçekleştirilen 13’üncü İslam Zirvesi’nde önerdi. Bu merkezde İslam coğrafyasında doğan uyumsuzlukların bu coğrafya içinde çözümlenmesi hedefleniyor. Bu çerçevedeki teknik çalışmalar İSEDAK çatısı altında İslam Ticaret, Sanayi ve Tarım Odası ile TOBB iş birliğinde başlatıldı. Ön çalışmalar İİT Dışişleri Bakanları Konseyinin ve İSEDAK’ın çeşitli kararlarıyla benimsendi ve İİT Tahkim Merkezinin İslam Ticaret, Sanayi ve Tarım Odasının bağlı kuruluşu olarak İstanbul’da teşkil edilmesi kararlaştırıldı. Bugün ele aldığımız merkeze ilişkin ev sahibi ülke anlaşması da İSEDAK 35’inci toplantısı sırasında İslam

Ticaret, Sanayi ve Tarım Odası adına TOBB Başkanı Sayın Rifat Hisarcıklıoğlu ile Ticaret Bakanımız Sayın Ruhsar Pekcan arasında, Sayın Cumhurbaşkanımızın nezaretinde 27 Kasım 2019'da imzalandı. Tahkim Merkezinin bir müteveli heyeti var ve 11 üyeden oluşuyor, yine 7 kişiden oluşan müteveli heyeti tarafından atanacak bir yönetim kurulu belirlenecek. Üyelerin 3'ü ülkemizden, kalan 4'ü İİT coğrafi bölgelerinden atanıyor. Ülkemizden atanan 3 üyeden 1'i yönetim kuruluna Başkanlık yapıyor, 2 üyenin hukukçu veya tahkim uzmanı olması gerekiyor, yönetim kurulu başkanı merkezin hukuki temsilcisi olacak.

Anlaşmayla merkez ve merkez görevlilerin ülkemizdeki statüleri düzenleniyor. Merkez özel hukuka tabi tüzel kişiliği haiz olacak. Merkez görevlileri uluslararası görevli olarak kabul edilecek ve kendilerine verilen görevleri serbestçe ifa edebilmelerini teminen ikamet izni, vergi gibi alanlarda bazı imtiyaz ve muafiyetten yararlanabilecekler.

Ayrıca, anlaşmada merkezin kuruluş işlemlerinin TOBB tarafından yürütüleceğini ve merkezin gelirlerinin giderlerini karşılayamadığı hâllerde oluşacak farkın azami on yıl süreyle ülkemizce karşılanacağına ilişkin hükümler de var.

Anlaşmanın yürürlüğe girmesinden sonra en geç bir yıl içerisinde merkez ve sekreteryasının faal hâle gelmesi öngörülüyor. Merkezin kuruluşu İstanbul'un azami sayıda uluslararası kuruluşa ev sahipliği yapması ve bir finans merkezi olması hedefimizle de uyumlu.

Ayrıca, İİT Tahkim Merkezi özellikle İslam ülkeleri arasında ticaret ve yatırımlar konusundaki ihtilaflarda düşük maliyetli ve etkin çözüm mekanizması sağlayarak Batılı tahkim kuruluşlarına bağımlılığı da azaltacak. Tahkim merkezinin İstanbul'da kurulması İİT üyesi ülkelerle ilişkilerimizin gelişmesine de katkı sağlayacak ve uzun vadede ülkemiz ekonomisine etkileri olacak.

Biz bu tahkim merkezinin, Türkiye'nin bir teklifi olan ve İstanbul'un da konumunu güçlendirecek, Türkiye'nin bu örgüt içerisindeki konumunu güçlendirecek bu merkezin bir an evvel kurulmasını önemsiyor ve bu konuda yüce Meclisimizin desteğini bekliyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ederim.

Adalet Bakanlığımız ve Ticaret Bakanlığımıza söz vereceğim.

Önce, Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürü Sayın Hakan Öztatar'a söz veriyorum.

Buyurun.

ADALET BAKANLIğI HUKUK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ HAKAN ÖZTATAR – Sayın Başkanım, çok değerli Komisyon üyeleri; ben de sizleri Adalet Bakanlığımız adına saygıyla selamlıyorum.

Dünyadaki gelişime baktığımızda hukuk sistemlerimizde alternatif çözüm yöntemlerinin her geçen gün daha da etkinliğini artırdığını görüyoruz. Bunların en önemlilerinden biri de tahkim müessesesi. Gerçekten, biraz önce değinildiği gibi, ülkemiz dışında birçok yerde tahkim merkezleri çok aktif şekilde kullanılıyor ve yatırım ortamının iyileştirilmesi, yabancı yatırımcının sorunlarını daha kısa zamanda uzman hakemler vasıtasıyla çözmesi önem kazanıyor. Biz bu anlamda İslam İşbirliği Teşkilatı üyesi ülkelerdeki firmaların kendi aralarındaki uyuşmazlığı çözmek için kurulacak tahkim merkezinin çok önemli olduğunu düşünüyoruz. Ayrıca, bunun merkezinin İstanbul'da olmasını da çok önemli buluyoruz çünkü gerçekten İstanbul coğrafi konumu itibarıyla da bu ülkelerin tamamının

ulaşabileceği bir imkâna sahip. Özellikle Türk Hava Yollarının tüm uçuşlarına baktığımızda bir köprü vazifesi de görüyor, çoğu aktarmalar burada yapılıyor. Bu anlamda da İstanbul'u çok önemsiyoruz. Ayrıca, sorunların tahkim ve diğer alternatif çözüm yöntemleriyle çözülmesini önemsiyoruz.

Biz, Adalet Bakanlığı olarak bu kanunun çıkmasına olumlu bakıyoruz ve sizlerin desteğini bekliyoruz.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ediyorum.

Ticaret Bakanlığımız Genel Müdürü Sayın Bahar Güçlü, buyurun.

TİCARET BAKANLIĞI ULUSLARARASI ANLAŞMALAR VE AVRUPA BİRLİĞİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI BAHAR GÜÇLÜ – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Komisyon üyeleri, esasen, Sayın Bakan Yardımcımız gerekli izahatı verdiler, o yüzden ekleyecek çok fazla bir şeyim yok. Ancak, burada, Bakan Yardımcımızın belirttiği gibi, esasen, İslam İşbirliği Teşkilatı içerisinde, bizim kurucu üyesi olduğumuz kuruluştaki ülkemiz hâlihazırda 5 tane bağlı kuruluşuna ev sahipliği yapmakta ve bununla beraber, yine, Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesinin de başkanlığı Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından yürütülmektedir. Dolayısıyla, hâlihazırda bu İİT Tahkim Merkezinin İstanbul'da kurulmasını da hem bölge içerisindeki yatırımlara ve ticaret alanındaki uyumsuzlukların çözümü anlamında, İstanbul'un gerçekten ön planda yer alabilmesi için olumlu olarak değerlendiriyoruz Bakanlığımızca ve desteklerinizi bekliyoruz bu bağlamda.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkürler ederiz.

Sayın Emre, buyurun.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben iki kısa soru yönelteceğim.

Tabii, böyle bir merkezin İstanbul'da kurulmasını biz de olumlu ve önemli bir gelişme olarak görüyoruz.

Sorum şöyle: Bu ilgili metnin 6'ncı maddesinde, "Merkezin Finansmanı" bölümünde, (2)'nci fıkrada, gelirlerin giderleri karşılayamadığı hâllerde oluşacak fark için, on yıl süreyle ev sahibi ülkenin karşılamasını öngörüyor. Bu, İslam İşbirliği Teşkilatının diğer merkezlerinde de geçerli olan bir durum mudur, bu merkeze özel bir durum mudur, bunu öğrenmek isteriz.

Bununla ilgili hâlihazırda bilgi yoksa da en azından cuma gününe kadar bize ulaştırılırsa... Çünkü Sayın Başkana şerhleri sunabilmek için cuma gününe kadar süremiz var. Bu bizim için önemli.

İkincisi: Yürürlüğe girişi belirleyen 26'ncı maddede tarihlerde bir problem var. Şöyle ki: 26'ncı madde yürürlüğe girişte "...2018'e tekabül eden Hicri 14... tarihinde" deniliyor yani miladi takvimdeki yıl bilgisi var ancak gün bilgisi yok. Diğer taraftan, hicri takvimde 14'le sınırlı yani gün mü, ay mı, yıl mı böyle bir bilgi yok. Bu, metin içerisinde bir kopyala-yapıştır problemi mi, onu sormak istedim.

Teşekkürler.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Sayın Kıran, siz mi cevap verirsiniz, yoksa Adalet Bakanlığımız mı? Yani yazılı da cevap verebilirsiniz, Sayın Emre'nin talebi çerçevesinde. Şu an da bilgi varsa verelim.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Tabii, bu, on yıl maliyeti karşılama konusunda -Sayın Yunus Emre'nin sorusu- tabii, bu Tahkim Merkezinin ülkemiz ev sahipliğinde kurulması... Tabii -örnekleri şu an, işte, aklıma gelen- Birleşmiş Milletler Teknoloji Bankası gibi

ülkemin çok önemsedığı, ev sahipliği yapmasında son derece fayda gördüğümüz birtakım kuruluşların maliyetlerini üstlenmek durumunda kalıyoruz, bunu bizzat gönüllü olarak da talep ediyoruz ama bu demek değildir ki... Tabii, bizim bu Tahkim Merkezinden beklentimiz gelirlerin giderleri her fırsatta karşılayabilmesi. Bunun için çalışmalarımızda Tahkim Merkezini güçlendirmek en önemli önceliğimiz olacak ama olası bir olumsuz tabloda da -maddi açıdan, finansal açıdan söylüyorum- bu Tahkim Merkezinin devamlılığını sağlamak da bizim son derece önemli. O yüzden bu madde ihdas edildi ama başka ilave örnekleri de biz yazılı olarak sizlerle...

YUNUS EMRE (İstanbul) – Farkın ne kadar olabileceğiyle ilgili bir sınır da bulunmuyor.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Bizim için önemli olan bu Tahkim Merkezinin devamlılığını sağlamak. Diğer örnekleri de ben sizlerle, makamınızla yazılı olarak paylaşacağım.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Cuma günü saat on yediye kadar şerh koyma limiti koyduğumuz için, şayet ondan önce iletebilirseniz biz Komisyonumuzla da paylaşırız, Yunus Emre Bey’in sorusuna da cevap vermiş oluruz.

Sayın Öztatar, siz mi cevap verirsiniz yürürlüğe girişle ilgili?

ADALET BAKANLIĞI HUKUK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ HAKAN ÖZTATAR – Şimdi, bütün dünyadaki tahkim merkezlerinin –biraz önceki soruya baktığımızda- esasında o devlet tarafından desteklendiği... Mesela ICC’ye baktığımızda, Fransız devletinin mutlaka buna bir desteği var çünkü çok ciddi şekilde yatırımı artıran, yatırım ortamını iyileştiren bir müessese. Bu anlamda, elbette beklenen gelirle giderin karşılanmasıdır ama mesela, Singapur Tahkim Merkezine de gitseniz, diğer tahkim merkezlerine de gitseniz mutlaka bir destek, en azından gelirin gideri karşılayacağı zamana kadar, belli bir zamana kadar, makul bir süre bunun karşılanması hep beklenen bir şey.

Diğer konu: Herhâlde, bu, tüzüğün 26’ncı maddesi Başkanım. Anladığım kadarıyla bu hüküm, hicri kısmı anlaşma metninde yok, anlaşmanın yürürlük kısmı ayrı, bu tüzükle ilgili bir konu.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Yani, anlaşmanın yürürlük maddesi 11’inci madde. Bu anlaşma yürürlüğe girdikten sonra tüzük gündeme geleceği için, anlaşmanın yürürlük tarihinden itibaren o, aslında tüzükte geçerli olmuş olacağı için tüzüğün 26’ncı maddesi o sebeple boş bırakıldı. Yani, anlaşma yürürlüğe girdikten sonra tüzük gündeme geleceği için o kısım boş bırakılmış.

YUNUS EMRE (İstanbul) – “2018 diye” bir...

ADALET BAKANLIĞI HUKUK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ HAKAN ÖZTATAR – Öyle yazılmış, işte, anlaşmada öyle bir madde yok.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Evet, teşekkür ediyorum.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin maddelerini okutuyorum:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ VE İSLAM TİCARET, SANAYİ VE TARIM
ODASI ARASINDA İSLAM İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI TAHKİM MERKEZİ’NİN
TÜRKİYE’DE KURULMASI HAKKINDA ANLAŞMANIN ONAYLANMASININ UYGUN
BULUNDUĞUNA İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 27 Kasım 2019 tarihinde İstanbul’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve İslam Ticaret, Sanayi ve Tarım Odası Arasında İslam İşbirliği Teşkilatı Tahkim Merkezi’nin Türkiye’de Kurulması Hakkında Anlaşma”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanını yürütür.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/2503) esas numaralı Kanun Teklifi’nin Komisyon Raporu hakkında Balıkesir Milletvekili Mustafa Canbey’in, İzmir Milletvekili Ceyda Bölünmez Çankırın’ın, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan’ın ve Karabük Milletvekili Niyazi Güneş’in özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Volkan Bozkır

İstanbul

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimiz şayet varsa, 17 Ocak Cuma günü saat 17.00’ye kadar Komisyonumuza iletmelerini istirham ediyorum.

Adalet Bakanlığımız temsilcisine teşekkür ediyorum katkılarından dolayı.

Gündemin 7’nci maddesine geçiyoruz.

7.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Katar Devleti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında İş Birliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2498) (*****)

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Katar Devleti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi var.

(2/2498) esas numaralı Kanun Teklifi 26 Aralık 2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur, 6 Ocak 2020 tarihinde de Komisyonumuza havale edilmiştir.

26’ncı Yasama Dönemi’nde de Komisyonumuza havale edilen anlaşma, dönemin sona ermesi sebebiyle görüşülemeyerek kadük kalmıştır.

Sayın Kıran, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Sayın Başkanım, Katar, ilişkilerimizin mükemmel düzeyde seyrettiği bir ülke hem siyasi anlamda hem ekonomik anlamda, bölgede çok önemli bir ortağımız. Bu anlamda, bu ortaklığın ekonomik alana da yansımaları için karşılıklı iradelerimiz son derece net bir şekilde devam ediyor. Türkiye-Katar Yüksek Stratejik Komitesi bugüne kadar 5 kez toplandı. Bu toplantılarda 50’den fazla anlaşma imzalanarak ikili iş birliğimiz her anlamda **daha da derinleştirildi**. Ekonomik ve ticari ilişkilerimizde son üç yılda önemli bir ivme de yakaladık.

***** (2/2498) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

Hâlihazırda Katar'da yaklaşık 500 Türk şirketi faaliyet gösteriyor. Şirketlerimizin Katar'da üstlendikleri -müteahhitlerimiz dâhil- projelerin toplam değeri 18 milyar doları aştı, 20 milyar dolara yaklaştı. 2005-2019 yılları arasında Katar'dan ülkemize yapılan 6,4 milyar dolar tutarındaki doğrudan yatırım ülkemize yapılan toplam yabancı yatırımların yüzde 1,2'sini oluşturuyor. 2019 itibarıyla ülkemizde 170 adet Katar sermayeli şirket, 2 adet de irtibat bürosu bulunuyor. Katar, toplam –az önce de ifade ettiğim gibi- 18,3 milyar dolarlık kümülatif proje bedeliyle Türk müteahhitlik sektörünün yurt dışında en çok proje üstlendiği 7'nci ülke konumunda. 2019 yılında alınan 1,2 milyar dolarlık proje bedeliyle Rusya'nın ardından yüzde 6,6 payla en fazla iş alınan 2'nci ülke oldu. Hamad Uluslararası Havaalanı, Katar Ulusal Kongre Merkezi, İslam Sanatları Müzesi gibi sembolik yapılar Türk müteahhitlerimiz tarafından üstlenildi. Müteahhitlerimiz ayrıca Katar'ın sanayi ve lojistik altyapısına önemli katkılarda bulunmuş petrokimya tesisleri, boru hatları, yol ve metro inşaatları projelerinde de yer aldılar, yer almaya devam ediyorlar. Türkiye ile Katar arasında ekonomik ve ticari ilişkilerde yaşanan ivme iki ülke gümrükleri arasındaki mal ve yolcu akışını artırdı doğal olarak. Gümrük idareleri arasında doğrudan ve hızlı bilgi akışıyla iş birliği bu açıdan çok daha önemli hâle geldi. Bugün onayınıza arz ettiğimiz anlaşmayla Türkiye ve Katar gümrük idareleri arasında iş birliğinin kurumsallaştırılmasını hedefliyoruz. Ülkelerimiz arasında eşya ve yolcu akışının kolaylaştırılması ve teşvikiyle iki ülkenin ekonomik ve sosyal çıkarlarına aykırı olan ve gümrük mevzuatlarına karşı işlenen suçlarla daha etkin mücadele edilebilmesi amaçlanıyor. Anlaşma 18 Aralık 2016 tarihinde Trabzon'da imzalandı. Gümrük konularında iş birliği ve karşılıklı yardım anlaşmaları esasen belirli bir sorunu çözmekten öte gümrük idareleri arasında iş birliğini daha da geliştirmek üzere siyasi ve ticari ilişkilerimizin yoğun ve güçlü olduğu ülkelerle imzalanıyor. Hâlihazırda ülkemiz tarafından 66 karşılıklı yardım anlaşması imzalandı, 57 ülkeyle bu anlaşmalar yürürlüğe girdi. Bu anlaşmanın olmadığı durumlarda gümrük idareleri yalnızca Dışişleri Bakanlıkları üzerinden iletişim kuruyor, ayrıca karşılıklı bilgi taleplerine yanıt verme zorunluluğu da bulunmuyor. İş birliği ve karşılıklı yardım anlaşması gümrük idarelerinin doğrudan iletişim kurmasına imkân veriyor ve anlaşma kapsamında bir tarafın bilgi talebi diğer âkit tarafça cevaplanmak zorunda. Anlaşmayla gümrük idareleri arasında bilgi değişiminin yanında gümrük memurlarının eğitimi, gümrük konularında karşılıklı uzman değişimi ile teknik konularda yardımlaşma da mümkün hâle gelecek. Anlaşmanın Katar tarafındaki yasal onay süreci tamamlandı, ülkemizde de iç hukuk onay sürecinin tamamlanmasıyla bu anlamda Katar'la ticari iş birliğimizin seyrine yakışan ve bu seyri tamamlayan bir adım atılmış olacak.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ediyorum.

Ticaret Bakanlığı Temsilcisi Bahar Güçlü Hanım, buyurun.

TİCARET BAKANLIĞI ULUSLARARASI ANLAŞMALAR VE AVRUPA BİRLİĞİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI BAHAR GÜÇLÜ – İlave edeceğimiz bir husus yok.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Sayın Oruç, buyurun.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Teşekkür ederim Başkan.

Anlaşmanın içeriğine bakıldığı zaman iki ülke arasında gümrük alanında iş birliğinin geliştirilmesi, yolcu ve ticari ürünlerin daha hızlı geçişi gibi kolaylıkların sağlanması hedefleniyor. Elbette hani, ilk bakışta buna olumsuz bir yorum yapmayız, yapılmaz da fakat Katar'la genel anlamda ilişkilere bakıldığı zaman bu tür anlaşmaların görüldüğü kadar da masum olmadığını ve bu ilişkilerin bir şeffaflıkla yürütülmediğini belirtmek isteriz.

Bununla ilgili üç hususu belirtmek isterim. Birincisi: Katar devletiyle Suriye ve Libya iç savaşlarında yaşanan ortaklaşmalar, bunlar bizim olumlayabileceğimiz ortaklaşmalar değil.

İkincisi: Kanal İstanbul Projesi'nde açığa çıkan duruma baktığımız zaman Katarlıların orada özel mülk edinmeye dönük hızlı bir şekilde arazi satın alma, emlak satın alma durumları söz konusu ve bu konuda da siz de biliyorsunuz ki Türkiye kamuoyunda bu ciddi bir biçimde tartışma yaratmış durumdadır. Bununla beraber yine, Tank Palet Fabrikasının cüzi bir bedelle Katarlılara satılmış olması ve bugüne kadar klasik devlet geleneğinde olmayan, alışık olunmamış ticari ve diplomatik ilişkilerin Katar'la geliştirilmiş olması yine bizim açımızdan tartışmalı durumlardan biridir. Tabii ki buna şunu da eklemeyen geçemeyeceğim: Özellikle Cumhurbaşkanının lüks bir uçağı hediye olarak kabul etmesi de Türkiye kamuoyunda ciddi tartışma yaratmış konulardan biridir.

Bu nedenle, bizler bunları dikkate alarak söz konusu anlaşma her ne kadar teknik bir anlaşma gibi görünse de veya öyle olsa da Katar ile Türkiye arasındaki ticari ilişkiler şeffaf hâle getirilene kadar bizim bu iki ülke, Türkiye ve Katar arasındaki bu tür anlaşmalara da şerh düşeceğimizi belirtmek isterim.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ediyorum.

Sayın Emre, buyurun.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, anlaşma metninde anlayamadığımız bir husus şu: İmza bölümünde “Bu Anlaşma Trabzon kentinde 18/12/2016 tarihinde, tüm metinler eşit derecede geçerli olmak üzere Türkçe, Arapça ve İngilizce ikişer nüsha hâlinde imzalanmıştır.” yazıyor ve devam ediyor. İmzalar var ancak imza sahibi isimlerin kimler oldukları yazmıyor; bununla ilgili bir açıklama olursa, önce onu sormak isterim.

Diğer taraftan da, Sayın Oruç, tabii, üzerinde etraflı şekilde durdu, tekrar etmek istemem ama özellikle Tank Palet ve uçak meselesi kritik görünüyor. Gerçekten bizim, hiçbir ülkenin Türkiye'yle ilişkilerinin gelişmesine, derinleşmesine bir itirazımız yok ancak bunun kamuoyundan kaçırılan şekilde, pek şeffaf olmayan şekilde yapılıyor olması ve Türkiye-Katar arasındaki ilişkilerin bu karakteri -şeffaflıktan uzak; kişisel yakınlığın, kişiler arası yakınlığın, şahsi yakınlığın çok temel olması- ciddi bir problem, bunu not etmek istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ediyorum.

Dışişleri Bakanlığımız sizin dile getirdiğiniz hususa ilişkin olarak daha önce bana bir açıklama yapmıştı. Bir Bakanlar Kurulu kararı ilettiler, orada Gümrük ve Ticaret Bakanı Sayın Bülent Tüfenkci'nin imzalamaya yetkili kılınmasına ilişkin bir Bakanlar Kurulu kararı.

YUNUS EMRE (İstanbul) – “B” harfi benziyor tabii ama yani...

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Buradaki imzanın da Sayın Bülent Tüfenkci'nin olduğunu tashih ettiler, o açıdan bilginize sunuyorum.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Teşekkür ediyorum.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Efendim, nota teatisiyle de zaten o isimler belirtilmiş durumda.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Evet.

Sayın Kıran, cevap vermek istediğiniz bir bölüm varsa eğer...

DIŞIŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Biz, Katar’la tabii ki son dönemde, uzun süredir çok yakın bir iş birliği içerisindeyiz ve bu iş birliğimizin hem siyasi anlamda hem ekonomik anlamda ülkemize çok büyük bir kazanım olduğuna inanıyoruz. Katar Devleti’nin de bu iş birliğinden kazançlı çıktığı muhakkak. Her iş birliğinin dengesi böyledir.

Şeffaflık konusunda, Katar’la bütün görüşmelerimiz, anlaşmalarımız bu anlaşmada da olduğu gibi yüce Meclisimizin huzurunda teati ediliyor, tartışılıyor, istişare ediliyor; dolayısıyla, bu konuda, şeffaflıkla ilgili ne ülkemizin ne de Katar devletinin herhangi bir çekincesi bulunmamakta. Biz bu konularda, sadece Katar’la değil, her ülkeyle iş birliğimizde şeffaflığı, şeffaflık konusunu... Özellikle yüce Meclisimizin de bu ilişkilere ahdî zemini başta olmak üzere her anlamda dâhil edilmesiyle, dâhil edilmesi suretiyle, bu ilişkiler ağında esasen bu şeffaflık meselesinin de aslında tartışılmaması noktasında bir hassasiyeti ortaya koyuyoruz; bu anlaşma da bunun örneklerinden biri.

Söyleyebileceklerim bu şekilde efendim.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ediyorum.

Söz almak isteyen başka üyemiz olmadığı cihetle teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin maddelerini okutuyorum:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE KATAR DEVLETİ HÜKÜMETİ ARASINDA
GÜMRÜK KONULARINDA İŞ BİRLİĞİ VE KARŞILIKLI YARDIMANLAŐMASININ
ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 18 Aralık 2016 tarihinde Trabzon’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Katar Devleti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında İş Birliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşması”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/2498) esas numaralı Kanun Teklifi’nin Komisyon Raporu hakkında Gaziantep Milletvekili Ali Şahin’in, Balıkesir Milletvekili Mustafa Canbey’in, Bursa Milletvekili Atilla Ödünç’ün, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan’ın özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Volkan Bozkır

İstanbul

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimizin 17 Ocak Cuma günü saat 17.00'ye kadar muhalefet şerhlerini Komisyonumuza iletmelerini istirham ediyorum.

Ticaret Bakanlığımız temsilcisine teşekkür ediyorum.

Gündemin 8'inci maddesine geçiyoruz.

8.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Filistin Devleti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ve Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2370) (*****)

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR - Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Filistin Devleti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ve Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi.

(2/2370) esas numaralı Kanun Teklifi 22 Ekim 2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur, 19 Kasım 2019 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir.

Sayın Kıran, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Sayın Başkanım, maalesef Filistin’de yetmiş yıldan fazla zamandır süregelen çözümsüzlük hâlen devam ediyor; bu çözümsüzlüğün temelinde, İsrail’in işgali ve hukuk tanımaz yaklaşımı yer alıyor. Zulme uğrayan, toprakları işgal altındaki Filistinlilerin yaşadıklarına biz Türkiye olarak hiçbir zaman duysuz kalmadık ve her zaman Filistin davasının yanında olduk. Son olarak, İsrail’in Filistin halkına yönelik acımasız saldırganlığı ve Amerika Birleşik Devletleri’nin Kudüs Büyükelçiliğinin yasa dışı şekilde açılmasına mukabele etmek amacıyla İslam İşbirliği Teşkilatı Dönem Başkanlığımız döneminde -az önce de ifade etmiştim- Cumhurbaşkanımızın davetiyle İstanbul’da iki İT Olağanüstü Zirvesi gerçekleştirdik. Yasa dışı faaliyetlerini son dönemde yoğunlaştıran İsrail’in işgal politikasının neden olduğu koşullar Filistin’de yoğun fakirlik, dış yardımlara bağımlılık ve kronik işsizlik olarak ortaya çıkıyor; bütün bunlar karşısında, Filistin halkının kendi egemen ve bağımsız devletinde refah içinde yaşamaları için elimizden gelen gayreti ayrıca göstermeye devam ediyoruz. 2005 yılında yürürlüğe giren Türkiye-Filistin Serbest Ticaret Anlaşması’nın ülkelerimiz arasındaki yaklaşık 10 milyar dolar olan ticaret hacminin 2016’da yaklaşık 100 milyon dolar seviyesine çıkmasına büyük katkısı oldu. Ülkelerimiz arasındaki ticaret hacmi 2002 yılında yaklaşık 5 milyon dolardı, 2018 sonu itibarıyla -az önce de ifade ettiğim gibi- 100 milyon dolar düzeyini yakaladık. Ticaret hacmimizin orta ve uzun vadede ülkelerimiz arasındaki yakın kardeşlik ilişkisine yakışır bir seviyeye ulaşmasını temenni ediyoruz ve bu bağlamda, Filistin’le ikili ilişkilerimizin geliştirilmesini çok önemsiyoruz. Bu çerçevede, 25 Ekim 2018 tarihinde Ankara’da Sayın Bakanımız ve Filistin Dışişleri Bakanı Malki’nin Eş Başkanlığında 2010 yılında imzalanan bir anlaşmayla ihdas edilen Türkiye-Filistin Ortak Komitesinin Birinci Toplantısı düzenlendi; bu Komite Toplantısı kapsamında, Filistin’le güvenlik iş birliği anlaşması, çifte vergilendirmeyi önleme anlaşması, bilgi ve iletişim teknolojileri alanında mutabakat zaptı, tarım iş birliği mutabakat zaptı ve sivil savunma alanında mutabakat zaptı olmak üzere çeşitli alanlarda anlaşmalar imzalandı. Özellikle ABD’nin Filistin’e olan yardımlarını kestiği bu dönemde başta TİKA aracılığıyla olmak üzere Filistin’e her türlü desteği vermeye daha fazla özen gösteriyoruz. TİKA yardımlarına ilave olarak AFAD ve Kızılayın yardımları vasıtasıyla da kardeş Filistin halkına desteğimizi sürdürüyoruz ve sürdürmeye de devam edeceğiz. Filistin Hükümetine olan 10 milyon dolar tutarındaki hibe taahhüdümüzü de bu süreçte yerine getirdik. İT Genel Sekreterinin yaptığı, Filistin Hükümeti bütçesine mali katkı yapılması çalışmasına cevaben, Sayın Bakanımızın talimatlarıyla Filistin’e yine 1 milyon dolar ilave mali katkıda

*****

(2/2370) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

bulduk. Filistin’de mümkün olduğunca büyük şirketlerimiz tarafından gerçekleştirilecek büyük ölçekli projelerin, düşük kalkınma ve istihdam sorununun çözümüne önemli katkılar sağlayabileceğini düşünüyoruz; bu anlamda, önem verdiğimiz projelerden biri Filistin’in Cenin şehrinde inşa edilecek serbest sanayi bölgesi projesi. İki ülke arasındaki ekonomik, ticari ve yatırım ilişkilerinin gelişmesi için tabii yasal altyapı da çok önemli. Türkiye-Filistin Ekonomik İşbirliği Konseyi Birinci Dönem Toplantısı Ticaret Bakanımız Sayın Ruhsar Pekcan ve Filistin Ulusal Ekonomi Bakanı Sayın Odeh’in Eş Başkanlıklarında Eylül 2018 tarihinde Ankara’da düzenlendi. İkili ticaretten karşılıklı yatırımlara; sanayi, KOBİ’ler, standardizasyon alanlarından eğitim, tarım ve turizm sektörlerine kadar çok geniş bir gündem çerçevesinde görüşmeler gerçekleştirildi ve toplantı marjında, ülkelerimiz arasında yatırımların karşılıklı teşviki ve korunmasına ilişkin anlaşma da imzalandı; bu anlaşmayla, yatırımcılarımıza Filistin’in güvenli bir yatırım destinasyonu olduğunu göstermek açısından uluslararası topluma da önemli bir mesaj verdiğimizizi düşünüyoruz. Anlaşma iki ülke arasındaki yatırım ilişkilerini daha sağlam bir yasal çerçeveye oturtarak karşılıklı yatırımların artırılması amacını taşıyor. Yine, bu anlaşmayla, kamulaştırma ve devletleştirme hâlinde yatırımın gerçek bedelinin gecikme olmaksızın ödenmesi ve transferini yabancı yatırımcılara “Millî Muamele” ve “En Çok Gözetilen Ulus” prensipleri çerçevesinde muamele edilmesini öngörüyoruz. Transferlerin gecikmesizin yapılmasını; savaş veya iç karışıklık hâllerinde “Millî Muamele” ilkesi çerçevesinde, zarar gören yatırımcılara tazminat ödenebilmesini içeriyor yine bu anlaşma. Yatırımcılar ile devlet arasında herhangi bir uyuşmazlığın ortaya çıkması hâlinde uluslararası tahkim imkânının tanınmasını garanti altına alıyor. 14 maddeden oluşan bu anlaşmayla her iki ülkenin yatırımcılarına yönelik açık ve şeffaf bir yatırım ortamı için yasal çerçeve oluşturuldu. Yine, anlaşma vesilesiyle iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin daha ileri gitmesi, karşılıklı yatırımların artması ve bunun sonucunda iki ülke için üretim, istihdam ve vergi gelirlerinin artması hedefleniyor. Anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle yatırımcıların Filistin’e olan ilgisinin artmasını bekliyoruz. Filistin’le ilişkilerimizin kurumsallaştırılmış çerçevede her alanda geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi çeşitli çevrelerin saldırılarına maruz kalan Filistin davasına desteğimizin de esasen en somut göstergelerinden birini teşkil ediyor. Filistinli kardeşlerimizin ekonomik kalkınmasına ve gelişmesine katkıda bulunmak için biz her türlü çabayı göstermeye devam edeceğiz ve Türkiye olarak, Filistin halkına verdiğimiz desteği ve Filistin devletiyle her alandaki dayanışmamızı artırarak sürdüreceğiz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımız Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdür Yardımcısı Sayın Murat Alıcı, buyurun.

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI TEŞVİK UYGULAMA VE YABANCI SERMAYE GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MURAT ALICI – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; hepinizi Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı adına saygıyla selamlıyorum.

Filistin’le imzalamış olduğumuz yatırımların karşılıklı teşviki ve korunması anlaşması diğer, şu anda 108 ülkeyle imzaladığımız yatırımların karşılıklı teşviki ve korunması anlaşmalarından bir tanesi; temel olarak, ülkemizin model anlaşmasının esas alındığı ve yatırımcılarımızın Filistin’de yapacakları yatırımların uluslararası hukuk çerçevesinde, anlaşma hükümleri kapsamında, uluslararası standartlarda muamele görmesini ve koruma hükümlerinden faydalanmasını öngörüyor. Anlaşmayla ayrıca her iki ülke arasında yatırımcıların “Ulusal Muamele” prensibi çerçevesinde karşılıklı olarak yatırım yapma imkânları sağlanmış oluyor. Biz bu anlaşmanın, Filistin’de özellikle yatırımcılarımızın yapacağı yatırımlara uluslararası nitelikte koruma standartları sağlaması bakımından önemli olduğunu düşünüyoruz.

Benim arz edeceklerim bunlar efendim.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ederim.

Sayın Kemalbay, buyurun.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) - Teşekkür ediyorum bilgilendirmeler için de.

Bizim, mazlum Filistin halkının yanında çok daha fazla durmamız gerektiğini düşünüyoruz, Türkiye ile Filistin arasındaki ilişkilerin daha da ilerletilmesi lazım fakat İsrail'in bu işgalci politikalarına karşı sürekli olarak Hükümetin daha çok söylemsel düzeyde tutum aldığını görüyoruz. Genellikle bu söylemsel düzeyin dışına çok fazla çıkılmıyor, pratik bir tavır ortaya koyma noktasında çok fazla şey ortaya konmuyor. Sanki AKP iktidarı karar süreçlerinde değilmiş gibi, yetki ellerinde değilmiş gibi sadece hamasi çıkışlar yapıyor; hâlbuki, bunun yerine mesela ilk adım olarak İsrail'le askerî ve iktisadi anlaşmaların askıya alınması gibi hamleler, adımlar atılması gerektiğini düşünüyoruz. Bu gelen teklifte, sonuç olarak 108 ülkeyle imzalanan ekonomik anlaşmalardan bahsediyoruz; onlardan bir tanesi Filistin'le yapacağımız anlaşma yani özel bir durum burada söz konusu değil. Üstelik de, daha önce söylediğim gibi, Türkiye'deki sermayenin ekonomik sıkışmışlığını sanki dışarıda açmaya çalışan hamlelere burada tanıklık ediyoruz. Bu anlamıyla, Filistin açısından baktığımız zaman, Filistinlilerin karşılaştıkları izolasyonu ortadan kaldıracak adımların atılmasının önemli olduğunu; bu anlamda, vize muafiyeti uygulamasına geçilmesi gerektiğini savunuyoruz. İki ülke arasındaki sermaye dolaşımı kadar iki tarafı biçimde vatandaşların da rahat bir şekilde dolaşmalarının sağlanması gerekiyor. Ve halkların ortak çıkarları açısından öncelikli olarak hususların ele alınması gerektiğini düşünüyoruz.

Teşekkürler.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Sayın Emre buyurun.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Teşekkür ederim.

Ben, anlaşma metnine ilişkin iki soru soracağım. 3'üncü maddenin (4)'üncü fıkrasında, giriş ve geçici ikametle ilgili izin düzenlemesine baktığımızda şöyle bir farklılık görüyoruz: Benzer anlaşmalarda yapılan başvuruların iyi niyetle değerlendirileceği belirtiliyor ancak bu maddede böyle bir kayıt yok. Yani "Uzman veya teknik personel olarak istihdam edilen gerçek kişilere giriş ve geçici ikamet izni sağlar." Başka anlaşmalarda bulunan böyle bir kayda burada niye gerek duyulmadı, bunu sormak istiyorum.

İkincisi de, "Belgelerin İletilmesi" başlıklı bir madde var, 13'üncü madde; belgelerin iletilmesi için bir adres belirtiliyor. Cumhurbaşkanlığı Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi Beştepe Ankara'da. 27'nci Dönemde raporu verilen benzer anlaşmalara baktığımızda "belgeler iletilmesi" başlıklı bir madde yer almıyor. Cumhurbaşkanlığı bünyesinde böyle bir kuruma da görev verilmemiş.

Özetle, niye böyle bir şeye gerek duyulmuştur bu anlaşmada? Bunu da sormak istiyoruz, teşekkürler.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR– Sayın Kıran, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Sayın Başkanım, Sayın Kemalbay'ın ifade ettiği hususlara cevap verecek olursak tabii biz İsrail'e, İsrail'in uyguladığı mezalime ve yasa dışı uygulamalara sadece söylemsel tepki vermiyoruz. Her zaman söylüyoruz, İslam İşbirliği Teşkilatı Dönem Başkanlığımız süresince yaptığımız iki olağanüstü zirve dahi bu anlamda son derece önemli sonuçlar doğurdu. Burada aldığımız kararları Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna taşıdık ve Genel Kurulda, Birleşmiş Milletler üyelerinin büyük çoğunluğuyla Amerika Birleşik Devletleri'nin tek tarafı olarak başkentini Kudüs'e taşıma kararı, esasen reddedilmiş oldu. Buna da Türkiye öncülük

etti. Tabii, Türkiye'nin bir ülkeyle ilişkilerini kesmesi aslında en somut cevap. Büyükelçimizi geri çektik. Tabii ticari anlamda iş birliğinin devam etmesi ticaretin ruhuyla ilgili bir durum. Biz İsrail'e her anlamda... Sadece İsrail'e tepki vermek üzere inşa edilmemiştir bu politika aynı zamanda Filistin'i de desteklemek üzere inşa edilmiştir. Yaptığımız en büyük insani kalkınma yardımları, Filistin'in kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi noktasındaki verdiğimiz destekler hamasetin önündedir. Bu anlamda biz İsrail'in bu yasa dışı uygulamalarına en sert tepki gösteren ülke olarak bu tavrımızı kararlılıkla sürdüreceğiz ve şu an orada büyükelçimizi çekmemiz, ilişkilerimizin siyasi anlamda dondurulmuş olması son derece büyük ve somut bir tepkidir diye düşünüyoruz ve bu tepkinin arkasından uluslararası platformlarda aldığımız kararlar ve uluslararası toplumu da bu anlamda Amerika Birleşik Devletleri'nin özellikle tek taraflı olarak başkentini Kudüs'e, İsrail'in başkenti olarak Kudüs'ü ilan etme çabalarının da akim kalması bu anlamda Türkiye'nin çabalarının bir sonucu olsa gerek. Filistin'le vize muafiyeti konusu milletimizin de hassasiyet duyduğu zaman zaman tartışılan gündeme gelen bir konu ama bu konuda Filistinlilere vize uygulaması konusu esasen Filistinlilerin talebi üzerine aldığımız bir karar. Filistin halkının orada bu davasını sahiplenmesi ve mücadele etmesi noktasında Filistin yönetiminin bir hassasiyeti söz konusu ve biz de bu hassasiyeti paylaşıyoruz. O yüzden vize politikamızla ilgili böyle bir durum söz konusu; bunu özellikle paylaşmak isterim. Teknik konularla ilgili uygun görürseniz ben sözü genel müdürümüze bırakayım Yunus Emre Bey'in sorularıyla ilgili.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Sayın Alıcı, buyurun.

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI TEŞVİK UYGULAMA VE YABANCI SERMAYE GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MURAT ALICI – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakan; milletvekilimizin 3'üncü maddenin (4)'üncü fıkrasıyla ilgili olarak gündeme getirdiği hususla ilgili öncelikle şunu söyleyebiliriz. Filistin'de bizim ülkemizdeki yatırımcıların daha aktif bir şekilde rol oynamasını beklediğimiz için anlaşmalarda bu türden nüanslara mümkün olduğunca dikkat etmeye çalışıyoruz. Bizim yatırımcılarımızın eğer bir üst düzey yöneticisini, teknik anlamda ihtiyaç duyulan bir kişiyi bu ülkeye göndermesi gerekirse burada mutlaka bu ikamet iznini alabilmesini sağlamak için diğer bazı anlaşmalardan nüans olarak farklı bir şekilde bu izin mutlaka verilir anlamına gelebilecek bir hükmü özellikle tercih ettik. Bu sadece Filistin için değil, bizim ülkemizin girişimcilerinin yatırımcı olduğu daha çok yoğunlukta ülkelerde girişlerinde yani teknik olarak ihtiyaç duyduğu kişilerin oraya gönderilmesinde herhangi bir problemle karşılaşmaması için daha sağlam bir referans olması bakımından tercih edildi.

13'üncü maddeyle ilgili olarak da anlaşmalarda, eski anlaşmalarımızda belgelerin iletilmesiyle ilgili olarak böyle özel bir düzenleme bulunmuyordu. Bu son yıllarda özellikle tahkim davaları söz konusu olduğunda iletişimi tek bir kaynaktan verimli bir şekilde ve yasal dayanağı olarak sağlamak üzere yatırım anlaşmalarında ülkeler karşılıklı olarak bu türden belgelerin nereye iletilmesi gerektiği konusunu spesifik olarak belirtmeye başladı; biz de bu usule uygun olarak son dönemde imzaladığımız anlaşmalarda bu hususa bir madde olarak anlaşmada mutlaka yer veriyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ediyorum.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Teklifin maddelerini okutuyorum:

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE FİLİSTİN DEVLETİ HÜKÜMETİ ARASINDA YATIRIMLARIN KARŞILIKLI TEŞVİKİ VE KORUNMASINA İLİŞKİN ANLAŞMA VE ANLAŞMADA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR NOTALARIN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- (1) 5 Eylül 2018 tarihinde Ankara’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Filistin Devleti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma” ve Anlaşmada değişiklik yapılmasına dair “Notalar”ın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR– Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR– Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum.

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/2370) esas numaralı Kanun Teklifi’nin Komisyon Raporu hakkında İzmir Milletvekili Ceyda Bölünmez Çankırır, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan, Karabük Milletvekili Niyazi Güneş ve Balıkesir Milletvekili Mustafa Canbey’in özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Volkan Bozkır

İstanbul

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimiz varsa 17 Ocak Cuma günü saat 17.00’a kadar Komisyonumuza iletmelerini istirham ediyorum.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımıza teşekkür ediyorum.

Gündemin 9’uncu maddesine geçiyoruz.

9.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuveyt Devleti Hükümeti Arasında Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasını Tadil Eden Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna İlişkin Kanun Teklifi (2/2496) (*****)

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuveyt Devleti Hükümeti Arasında Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasını Tadil Eden Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna İlişkin Kanun Teklifi var.

(2/2496) esas numaralı Kanun Teklifi 25 Aralık 2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur, 6 Ocak 2020 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir.

26’ncı Yasama Döneminde de Komisyonumuza havale edilen anlaşma, dönemin sona ermesi sebebiyle görüşülemeyerek kadük kalmıştır.

Sayın Kıran, buyurun.

*****

(2/2496) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

DIŞIŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Sayın Başkanım Kuveyt ikili ilişkilerimizin en yüksek seviyelere eriŐtiĐi Körfez lkeleri arasında yer alıyor. Filistin davasına verdiği destek, Katar krizinin aŐılması yönünde gerçekleştirdiği ara buluculuk, Irak'ın yeniden imarı konusundaki çabaları ve Suriye'deki insani yardımları Kuveyt'i bölgede ne çıkartıyor ve Türkiye olarak bizim Kuveyt'e bakışımızda da önemli bir rol oynuyor. Kuveyt'te tesis ettiğimiz Dışişleri Bakanlarımızın eş baŐkanlıĐındaki iş birliği için ortak komitenin ilk toplantısı 2013'te yapılmıŐtı, 2'nci toplantının hazırlıklarını da Kuveyt'le iŐiŐare hâlinde yürütüyoruz. Canlı ve etkin parlamentosuyla Körfez bölgesinde ne çıkan Kuveyt'le parlamentolar arası ilişkilerimiz de üst düzeyde seyrediyor. Kuveyt Meclis Başkanı El Ganim'in 22-25 Ocak 2020 tarihlerinde Sayın Meclis BaŐkanımızın davetine icabetle ülkemizi ziyaret etmesi öngörülüyor. Kuveyt'i 15 Nisan 2019 tarihinde ben de ziyaret ederek bu ülkeyle ilk konsolosluk iŐiŐareleri mekanizmamızı hayata geçirdik ve bu kapsamda vatandaşlarımızın ve Kuveyt vatandaŐlarının karşılaştıkları birtakım meseleleri ele alarak gerekli girişimleri başlattık.

Kuveyt, Körfez lkeleri arasında ülkemize en çok uçak seferi düzenleyen ülkelerden biri bu arada. İŐstanbul-Kuveyt gzerghında haftalık 40 frekans yolcu seferi düzenleniyor. 2018 yılında 298.620 Kuveyt vatandaŐı ülkemize turizm amaçlı seyahat gerçekleştirdi, 2019 yılı Ocak-AĞustos döneminde ise 295.910 Kuveytli turist de geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre yüzde 30 artış kaydettik. 2018 yılında 678 milyon dolar olarak gerçekleşen Kuveyt'le ikili ticaret hacmimiz geçtiğimiz yıl 600 milyon dolar rakamında seyretti. Ülkemizde hâlen faaliyet gösteren Kuveyt sermayeli 315 firma bulunuyor ve ağırlıklı olarak finans, gayrimenkul, ticaret ve endüstri alanlarında yaklaşık 1 milyar dolar civarında yatırım yapıyor ülkemize. Firmalarımızın Kuveyt'teki doğrudan yatırımları ise 18 milyon dolar düzeyinde ama biz bunun sahip olduğumuz potansiyelin altında olduğunu düşünüyoruz ve bu potansiyeli hayata geçirmek istiyoruz. Öte yandan Türk firmaları bugüne kadar Kuveyt'te 7,4 milyar dolar değerinde 43 proje üstlendiler. Kuveyt Uluslararası Havalimanı Ana Terminali İŐnası İhalesi Limak Holding tarafından yaklaşık 4,4 milyar dolar bedelle kazanıldı ve bu anlamda firmalarımızın, iş insanlarımızın yurt dışında üstlendikleri en büyük proje olarak kayda geçti.

Bugün ele aldığımız protokole temel oluşturan anlaşma 1997 yılında imzalanmıştı ve iki ülke yatırımcılarının faaliyetlerini kolaylaŐtırmak için çok önemliydi. Ama anlaşmanın imzalandığı tarihten günümüze kadar geçen süre içinde iki ülkenin vergi mevzuatında ve ekonomik geliŐmelere bağlı olarak anlaşma politikalarında birçok değişiklik meydana geldi.

Diğer taraftan, uluslararası anlaşma modellerinden biri olan OECD model vergi anlaŐmasında bilgi değişimi ve karşılıklı anlaşma usulüne ilişkin düzenlemeler de yıllar itibarıyla güncellendi. Ayrıca lkemizin de taraf olduğu çok taraflı araçla matrağı aŐındırma ve kr artırımını eylemleri kapsamında kabul edilen belirli unsurların ülkelerin anlaşma ağına zorunlu bir Şekilde dâhil edilmesine yönelik asgari standartlar getirdi. Bu gelişmeler 1997 yılında imzalanan anlaşmanın bazı maddelerinin tadil edilmesi ihtiyaını doğurdu. Bu itibarla bu anlaşmayla tadil edilen protokol Eylül 2017'de Ankara'da imzalandı. Protokol esasen vergi kaçaklığı veya vergiden kaçınma yoluyla ifte vergilendirmemeye ya da düşük vergilendirmeye yol açmadan ifte vergilendirmeyi önlemek amacına matuf. Devlet sermayeli Şirketlerin yatırım yapmaları hâlinde temettülerin vergi oranı yüzde 10'dan yüzde 5'e çekiliyor. Protokolle yapılan deĐiŐikliklerle iki ülke arasında doğru ve etkili bir biçimde iŐleyen bilgi deĐiŐimiyle mevcut ifte vergilendirmeyi nleme anlaşmasının etkin bir Şekilde uygulanmasının sağlanması hedefleniyor. Vergi kaaklığıyla vergiden kaçınmanın önlenmesi imknı da bu vesileyle artırılmıŐ oluyor. Kuveyt tarafında i hukuki iŐlemleri Temmuz 2018 itibarıyla tamamlandı; biz de yüce Meclisimizin takdirleriyle tamamladığımız takdirde bu anlamda Kuveyt'le arzu ettiğimiz potansiyeli tam anlamıyla hayata geçirme noktasında önemli bir kazanım elde etmiş olacağız.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ediyorum.

Gelir İdaresi Başkanlığı Başkan Yardımcısı Sayın İdris Şenyurt, buyurun.

GELİR İDARESİ BAŞKAN YARDIMCISI İDRİS ŞENYURT – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de kısaca birkaç şeyi ilave etmek istiyorum. Sayın Bakan Yardımcımızın dediği gibi 1997’den beri Kuveyt’le olan çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmamız uygulanmaktadır. Bu kapsamda uluslararası alanda ve OECD uygulamalarında özellikle meydana gelen değişiklikler çerçevesinde anlaşmada bazı güncellemeler ihtiyacı duyulmuştur. Bu çerçevede özellikle karşılıklı anlaşma usulü, temettü maddesi ve bilgi değişimi maddelerinde güncellemeler yapılmıştır.

Arz ederim.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ederim.

Söz almak isteyen üyemiz olmadığı cihetle teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin maddelerini okutuyorum:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE KUVEYT DEVLETİ HÜKÜMETİ ARASINDA
GELİR VE SERVET ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLERDE ÇİFTE VERGİLENDİRMEYİ
ÖNLEME ANLAŞMASINI TADİL EDEN PROTOKOLÜN ONAYLANMASININ UYGUN
BULUNDUĞUNA İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 14 Eylül 2017 tarihinde Ankara’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuveyt Devleti Hükümeti Arasında Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasını Tadil Eden Protokol”ün onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/2496) esas numaralı Kanun Teklifi’nin Komisyon Raporu hakkında Balıkesir Milletvekili Mustafa Canbey, Karabük Milletvekili Niyazi Güneş, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan ve İzmir Milletvekili Ceyda Bölünmez Çankırı’nın özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Volkan Bozkır

İstanbul

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimiz varsa 17 Ocak Cuma günü saat 17.00’ye kadar Komisyonumuza iletmelerini istirham ediyorum.

Gündemin 10'uncu maddesine geçiyoruz.

10.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bolivarçı Venezuela Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığı ile Vergiden Kaçınmaya Engel Olma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2403) (*****)

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bolivarçı Venezuela Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığı ile Vergiden Kaçınmaya Engel Olma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi var.

(2/2403) esas numaralı Kanun Teklifi 11 Kasım 2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur, 4 Aralık 2019 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir.

Sayın Kıran, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Sayın Başkanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri: Venezuela'yı Latin Amerika Bölgesinde biz önemli bir ortak olarak görüyoruz. 1950 yılında diplomatik ilişkilerimiz başlamıştı Venezuela'yla ve Venezuela'daki Büyükelçiliğimiz 1957 yılında açılmıştı. Karakas Büyükelçiliğimiz bu coğrafyadaki ilk temsilciliklerimizden. Başından beri bu ülkeyle dostane şekilde ilerleyen ilişkilerimiz son dönemde üst düzey ziyaretlerle de ivme kazandı. Venezuela Cumhurbaşkanı Maduro 2017 yılının Ekim ayında ülkemize bir resmi ziyaret gerçekleştirmişti Sayın Cumhurbaşkanımız da 2018 yılının Aralık ayında Venezuela'yı ziyaret etmişti. Ayrıca Sayın Bakanımız 2018 Eylül ayında Venezuela'yı ziyaret etti, son olarak Venezuela Dışişleri Bakanı 1 Nisan 2019 tarihinde ülkemizi ziyaret etti.

Venezuela'yla ilişkilerimize uluslararası hukuk zemininde iç işlerine karışmama, devletlerin egemen eşitliği ve halk iradesine saygı ilkeleri çerçevesinde dengeli bir şekilde sürdürüyoruz. Son dönemdeki gelişmeler malumunuz bu anlamda Venezuela'daki bunalıma ancak siyasi bir çözüm bulunabileceğini her platformda ifade ediyor, dış müdahaleyi ve ekonomik yaptırımları da reddediyoruz. Bu anlayış çerçevesinde, Venezuela'yla ekonomik ve ticari ilişkilerimiz yasal zeminde ve şeffaf şekilde ilerliyor. 2002 yılında 28 milyon dolar olan ticaret hacmimiz, 2018 yılı sonunda 1 milyar dolar düzeyini aştı, çok önemli bir sıçrama yakaladık ama daha fazlasını da yapabileceğimize inanıyoruz. Venezuela'da yaşayan Türk ve yabancı iş insanları aracılığıyla ülkemizden ithal edilen çok sayıda hızlı tüketim ürünü Venezuela'da bugün satılmakta. Bunların başında makarna, un, yağ gibi gıda ürünleri ile kozmetik ürünler ve temizlik malzemeleri geliyor. Bugün ele aldığımız çifte vergilendirmenin önlenmesi anlaşmasıyla Venezuela'da iş yapan ya da yapacak olan firmalarımızın çifte vergilendirmeye maruz kalmasını engellemeyi, böylece her iki ülkede iş yapmak isteyen firmalar için daha elverişli bir ticari ve ekonomik ortam oluşturulmasını amaçlıyoruz. Bu amacı sağlamak üzere, vergileme hakkı, muhtelif gelir unsurları itibarıyla mukim olunan veya kaynak devletlerden birine bırakılıyor veya bu mümkün olmazsa iki devlet arasında paylaşılıyor. İki devletin de vergileme hakkının bulunduğu durumlarda ortaya çıkan çifte vergilendirme sorunu ise mahsup yöntemi uygulanmak suretiyle çözülüyor. Anlaşmada âkit devletlerden birine yatırım yapan, teknoloji veya hizmet sunan diğer devlet mukimlerinin yatırım yaptıkları ya da hizmet sundukları devlet mukimlerine göre daha ağır vergilendirilmelerine engel olan hükümler de bulunuyor. Anlaşmanın Venezuela'daki iç onay süreci Aralık 2018'de tamamlandı.

Tabii, bu anlaşmasının onaylanmasının özellikle Türk Hava Yollarımız için de büyük bir önemi var. Bugün Venezuela'ya doğrudan uçuş gerçekleştiren Türk Hava Yollarımızın ilave vergi ödememesi bakımından da büyük önem taşıyor. Bu anlaşmanın “Uluslararası Taşımacılık” başlıklı

*****

(2/2403) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

8'inci maddesine göre uluslararası deniz ve hava taşımacılığında elde edilen gelirler üzerinden alınan vergiler bakımından yalnızca bu gelirleri elde eden teşebbüslerin etkin yönetim merkezlerinin bulunduğu devlet vergilendirilecek, diğer taraf devletin vergilendirme hakkı olmayacak. Bu kapsamda Türk taşımacılık şirketlerinin Venezuela'ya gerçekleştirmiş oldukları, deniz ve hava taşımacılığı faaliyetlerinden elde etmiş oldukları kazançlar gelir üzerinden alınan vergiler bakımından yalnızca Türkiye'de vergilendirilecek ve bu gelirler Venezuela'da gelir üzerinden alınan bir vergiye tabi olmayacak. Dolayısıyla biz bu anlaşmanın bir an evvel yürürlüğe girmesini önemsiyor ve yüce Meclisimizin takdirlerine arz ediyoruz.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ediyorum.

Gelir İdaresi Başkan Yardımcımız sizin ilave edeceğiniz bir husus varsa buyurun.

GELİR İDARESİ BAŞKAN YARDIMCISI İDRİS ŞENYURT – Ben de çok kısa anlaşma hakkında, içeriği hakkında bilgi vermek istiyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Tabi, buyurun.

GELİR İDARESİ BAŞKAN YARDIMCISI İDRİS ŞENYURT – Bu anlaşmada anlaşmaya taraf bir ülke mukiminin diğer ülkede elde etmiş olduğu ticari kazanç, serbest meslek kazancı, gayrimenkul sermaye iradı, ücret, sermaye değer artış kazancı, ulaştırma ve taşımacılık hizmetlerinden elde edilen kazançlar ve bunun dışında kalan diğer kazançlarda hangi ülkenin, hangi koşullarda vergilendirileceği belirleniyor.

Diğer taraftan, vergi kaçakçılığıyla mücadele kapsamında iş birliğine yönelik hükümler yer almaktadır. Bunun dışında yatırımcılar açısından özellikle uluslararası taşımacılık, temettü gelirleri, faiz gelirleri ve inşaat kazançlarından elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde avantajlı hükümler yer almaktadır.

Arz ederim.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ediyorum.

Söz almak isteyen üyemiz olmadığı cihetle teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin maddelerini okutuyorum:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE BOLİVARCİ VENEZUELA CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ARASINDA GELİR ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLERDE ÇİFTE
VERGİLENDİRMEYİ ÖNLEME VE VERGİ KAÇAKÇILIĞI İLE VERGİDEN
KAÇINMAYA ENGEL OLMA ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ UYGUN
BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 3 Aralık 2018 tarihinde Karakas'ta imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bolivarcı Venezuela Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığı ile Vergiden Kaçınmaya Engel Olma Anlaşması"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/2403) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon Raporu hakkında Karabük Milletvekili Niyazi Güneş, Gaziantep Milletvekili Ali Şahin, Balıkesir Milletvekili Mustafa Canbey ve İzmir Milletvekili Ceyda Bölünmez Çankırı'nın özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Volkan Bozkır

İstanbul

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefetşerhi koymak isteyen üyelerimiz varsa 17 Ocak Cuma günü saat 17.00'ye kadar Komisyonumuza iletmelerini istirham ediyorum.

Gelir İdaresi Başkanlığımız temsilcilerine teşekkür ediyoruz.

Gündemin 11'inci maddesine geçiyoruz.

11.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Çad Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Teknik ve Kalkınma İşbirliği Protokolünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1795) (*****)

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çad Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Teknik ve Kalkınma İşbirliği Protokolünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi.

(2/1795) esas numaralı Kanun Teklifi, 12 Nisan 2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur, 8 Mayıs 2019 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir.

Sayın Kıran, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Sayın Başkanım, daha önce farklı anlaşmalar vesilesiyle de ifade etmiştik, bu vesileyle tekrar hatırlatmakta fayda görüyorum.

Çad'la bizim siyasi ilişkilerimizin tarihi 16'ncı yüzyıla kadar uzanıyor, böylesine köklü bir iş birliğimiz var. Günümüzde Çad'ın bulunduğu bölgede hâkim olan Sultan İdris Elevma ile Kanuni Sultan Süleyman ve III. Murat arasında mukim olmayan elçiler görevlendirilmişti ta o zamandan. Cumhuriyet Dönemi'nde ise Çad'la diplomatik ilişkilerimizi 1969 yılında tesis ettik. Encemine Büyükelçiliğimiz 2013'te açılmıştı, Çad'ın Ankara Büyükelçiliği de 2014'te açıldı. Bu anlamda büyükelçiliklerin açılmasıyla ilişkilerimizde de önemli bir ivme yakaladık. Karşılıklı üst düzey ziyaretlerde de özellikle yakaladığımız ivmeye dikkatinizi çekmek isterim. Sayın Cumhurbaşkanımızın Aralık 2017'de Çad'a gerçekleştirdiği resmî ziyaret ülkemizden Çad'a Cumhurbaşkanı düzeyinde yapılan ilk ziyaret oldu. Çad Cumhurbaşkanı da geçen yıl şubat ayında ülkemizi ziyaret etti. Tabii, bütün bu ziyaretlerle ticari iş birliğimiz de önemli bir ivme yakaladı. 2002'de 4 milyon dolardaki ticaret hacmimiz Çad'la, geçtiğimiz yıl 70 milyon dolar seviyesine yükseldi ama bu da yeterli değil, bunu da artırma noktasında karşılıklı iradeye sahibiz ve bir an evvel bu rakamı 100 milyon dolar seviyesinin üzerine çıkarmayı hedefliyoruz.

Karma Ekonomik Komisyon 2'nci Toplantısı'nı da bu yıl mart ayında gerçekleştirmeyi öngörüyoruz. Türk Hava Yollarımız, TİKA'mız ve Türkiye Maarif Vakfımız Çad'da faaliyet gösteriyor. Tabii siyasi varlığımızın yanında, siyasi iş birliğimizin yanında burada farklı kurumlarımızla da
*****

(2/1795) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

etkin hâldeyiz. Türk Hava Yollarımız Encemine'ye Kinşasa bağlantılı olmak üzere haftada 3 sefer düzenliyor. Yine, TİKA'mız 2013 yılından bu yana özellikle gıda ve malzeme, teçhizat yardımı ile mesleki eğitim alanlarında Çad'a kalkınma yardımı yapıyor. Mesleki eğitim alanında odaklandığımız sektörler de eğitim ve sağlık. Özellikle bu iki alanda mesleki eğitimde Çad'a kurumsal kapasite ve tecrübe paylaşımı desteği veriyoruz. TİKA Çad Program Koordinasyon Ofisi esasen 2015 yılında büyükelçiliğimize bağlı olarak faaliyetlerine başladı ve bugüne kadar 3 milyon doların üzerinde bu ülkeye kalkınma yardımı sağladı. Ülkemizin sadece geçtiğimiz yıl Çad'a sağladığı yardım miktarı ise 10 milyar dolar düzeyinde. Yine, Sayın Cumhurbaşkanımızın ziyareti sırasında Çad tarafı ilköğretimden liseye kadar ders kitaplarının basılması için bir matbaa kurulmasını talep etmişti. TİKA Çad Ofisimiz 500 bin dolarlık bu projeyi de tamamladı. Yılda 150 bin kitap basma kapasiteli matbaa makinesi Aralık 2019'da Çad makamlarına hibe edildi. Bu da yine TİKA'mızın bu zamana kadar bu ülkede üstlendiği en büyük proje oldu. Çad Cumhurbaşkanı yine Türk-Çad Dostluk Külliyesi yapımı için ülkemize 230 dönüm arsa tahsis etmişti, bunun çalışmaları da devam ediyor.

Tabii, bugün Komisyonumuzda görüştüğümüz bu iş birliği protokolü ülkelerimiz arasındaki ekonomik, ticari, teknik, sosyal, kültürel ve eğitim alanlarında iş birliğini geliştirmek, karşılıklı ekonomik ve sosyal kalkınmaya yardımcı olmak amacıyla hazırlandı. Bütün bu faaliyetleri hukuksal bir zeminde devam ettirme noktasında çok önemsiyoruz. 2017'de Encemine'de imzalanmıştı bu protokol. Protokol, TİKA'nın Çad'da TİKA Program Koordinasyon Ofisi tarafından temsil edileceğini ve gerek duyulması hâlinde diğer kentlerde de koordinasyon ofisleri açabileceğini belirtiyor.

Yine, protokole göre, Türk uyruklu TİKA personelinin 1961 tarihli diplomatik ilişkiler hakkında Viyana Sözleşmesi uyarınca idari ve teknik personele tanınan ayrıcalık ve bağımsızlıklardan yararlanmasını öngörüyor. Yine, protokol ayrıca TİKA'ya ait taşınır ve taşınmaz mallar ile maaşlar için vergi ve harç muafiyeti getiriyor. TİKA'nın Çad'da 2015'ten beri sürdürdüğü faaliyetler esasen bu protokolle sağlam bir hukuki zemine kavuşmuş olacak. Protokol teknik ve kalkınma iş birliğinin mümkün merteye teknoloji aktarımını, teknik yardımı, kapasitelerinin artırılmasını, tecrübe alışverişini ve bunların uygulamaya konmasını kolaylaştırma amacını taşıyor.

Protokol çerçevesindeki öncelikli iş birliği alanlarından birkaçını burada özellikle ifade etmek istiyorum. Tarım, tarım endüstrisi ve gıda işletme sanayisi, kırsal ve kentsel kalkınma, yoksullukla mücadele programları, su orman ve jeolojik kaynakların değerlendirilmesi, küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin desteklenmesi, altyapı, enerji ve taşımacılık, kültür ve turizm, eğitim öğretim ve bilimsel araştırma, kurumsal kapasitenin geliştirilmesi, idari yapıların güçlendirilmesi ve STK'ler, üniversiteler gibi kuruluşlarla iş birliği, makroekonomik yönetimin geliştirilmesi, istatistik kurumlarının, sosyal ve ekonomik analizin geliştirilmesi, yönetim gibi başlıklar bu anlaşmayla, bu protokolle ülkelerimiz arasındaki iş birliği alanlarının öne çıkan başlıkları arasında. Dolayısıyla biz bu ülkeyle hem tarihsel hem kültürel hem de siyasi iş birliğimizin, birlikteliğimizin taçlandırılması bakımından ve TİKA'mızın faaliyetlerinin hukuki bir zemine kavuşması bakımından önemsiyor ve yüce Meclisimizin takdirlerine arz ediyoruz.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ederim.

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı temsilcisi Sayın Rahman Nurdun, buyurun.

TİKA BAŞKAN YARDIMCISI RAHMAN NURDUN – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri; Sayın Bakan Yardımcımıza aynen katılmakla birlikte ben de gerekçelere çok az ilave etmek istiyorum.

Bir kere Çad, en az gelişmiş ülkelerden bir tanesi ve en fakirlerden bir tanesi; yardıma en çok muhtaç olan ülkelerden bir tanesi; Afrika'da yaşanan iklim değişikliği, kuraklık ve açlık sorunlarından en çok etkilenen ülkelerden bir tanesi. Onun dışında Çad bulunduğu coğrafi konum itibarıyla Afrika Kıtası'nda kuzey, güney, doğu, batı ekseninin tam ortasında yer alıyor. Dolayısıyla burada bir karışıklık olduğu takdirde civar ülkelere sıçraması büyük olasılık. Örneğin, Sudan, Libya, Nijer, Nijerya, Kamerun, Orta Afrika Cumhuriyeti olmak üzere bunlar çok çabuk etkilenebiliyor. Dolayısıyla buradaki terörizmin engellenmesinde TİKA'nın var olmasının bir nevi katkı da sunacağı kanaatindeyim.

Onun dışında çok yakın geçmişte Çad Fransız sömürgesi olan bir ülkedir malumları olduğu üzere. Fransa Afrika'da tabii etkisini kaybetme eğilimi göstermektedir son günlerde. Bu güç boşluğunda ABD ve Çin olmak üzere diğer Avrupa ülkeleri, hatta Körfez ülkeleri ve İsrail de doldurma gayreti içerisinde. Yukarıda da bahsedildiği gibi, coğrafi ve kültürel olarak geçiş ülkesi olan bu kilit ülkede Türkiye'nin varlığı bölgenin istikrarı ve Türkiye'nin çıkarları için de önem arz etmektedir.

Çad ticaret açısından da rekabet hâlinde olan ülke değil, Türkiye'nin rakibi değil. Bizim Çad'dan aldığımız Arap zambkı ve susam zaten dışarıdan ithal ettiğimiz ürünler arasındadır. Bunu Çad'dan oldukça ekonomik fiyatlara alabilmekteyiz. Biz ise onlara tarım ve sağlık ekipmanları, bunun gibi ürünleri bölgede ihtiyaç duyulan ürünler olduğu için ihraç ediyoruz. TİKA Ofisinin varlığı Türk menşeli ürünlerin bölgeye girişi için de önem arz etmektedir. Dolayısıyla bu protokolün bir an önce yürürlüğe girmesinin hayırlara vesile olacağı inancındayım.

Çok teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Sayın Özdemir, buyurun.

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum. Anlaşmanın hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum. Tabii, sorum anlaşmayla alakalı değil ama gerek Sayın Dışişleri Bakan Yardımcımız Yavuz Selim Bey olsun gerek TİKA sorumlusu Rahman Bey olsun Çad'ın önemiyle alakalı bazı değerlendirmelerde bulundular. Ben Libya'ya komşu olması hasebiyle acaba güncel gelişmelerde malumualiniz bizim de deniz yetki alanları sınırlandırma anlaşmasından sonra Libya'daki Ulusal Mutabakat Hükûmetiyle geliştirdiğimiz bir iş birliği süreci var. Bunlara bakış açısı nasıldır? Kısaca bir bilgi alabilirsek memnun olurum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Sayın Kıran, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Sayın Başkanım, tabii, burada paylaşmakta hiçbir sorun görmüyorum.

Tabii, güney Libya'da birtakım Çadlı silahlı muhalif gruplar var, Çad yönetimi de bu silahlı muhalif grupları kontrol ettiği gerekçesiyle Hafter'e yakınlık duyuyor ve bu kapsamda Birleşmiş Milletler 74'üncü Genel Kurulunda Libya'ya karşı tüm müdahaleleri reddettiğini beyan eden ve bu müdahalelere karşı çıkan bir tutum benimsedi ama bu bizim Libya'daki hassasiyetimiz noktasında Çad'ın bir engelleyici pozisyonda olduğu anlamına gelmiyor tabii. Bizim Libya'yla ilgili hassasiyetlerimiz ortada. Bu konuda da uluslararası hukuk temelinde ve yüce Meclisimizin de destekleriyle hayata geçirdiğimiz politikalara kararlılıkla devam edeceğiz. Bunu özellikle ifade etmek isterim.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ediyorum.

Söz almak isteyen başka üyemiz olmadığı cihetle teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin maddelerini okutuyorum:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ VE ÇAD CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA TEKNİK VE KALKINMA İŞBİRLİĞİ PROTOKOLÜNÜN ONAYLANMASININ
UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1 – (1)26 Aralık 2017 tarihinde Encemine’de imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Çad Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Teknik ve Kalkınma İşbirliği Protokolü”nün onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 (1) – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 (1) – Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR –Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü redaksiyon yetkisiyle birlikte oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/1795) esas numaralı Kanun Teklifi’nin Komisyon raporu hakkında Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan, Karabük Milletvekili Niyazi Güneş, Gaziantep Milletvekili Ali Şahin, Bursa Milletvekili Atilla Ödünç’ün özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Volkan Bozkır

İstanbul

Dışişleri Komisyonu

Başkanı

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR –Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimiz şayet varsa 17 Ocak Cuma günü saat 17.00’ye kadar iletmelerini istirham ediyorum.

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı temsilcilerine teşekkür ediyoruz.

IV.- KARARLAR

A)ÇALIŞMA ESASLARINA İLİŞKİN

1.- Komisyon gündeminin 12’nci sırasında bulunan İKÖ Kadının İlerlemesi Teşkilatı Tüzüğü’nün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1547) görüşmelerinin ertelenmesine ilişkin karar

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR –Sizlere daha önce ilan edilen gündem doğrultusunda gündemimizin 12’nci maddesine geçmeden önce, gündemin 12’nci ve son sırasında yer alan, Dışişleri Bakanlığımızın talebine binaen (2/1547) esas numaralı Kanun Teklifi’nin görüşmelerinin ertelenmesine ilişkin olarak tarafımdan verilmiş bir önerge var. Önergeyi okutup işleme alacağım.

Dışışleri Komisyonu Başkanlığına

Gündemin 12'nci sırasında yer alan (2/1547) esas numaralı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin ertelenmesini arz ve teklif ederim.

Volkan Bozkır

İstanbul

Dışışleri Komisyonu

Başkanı

Gerekçe:

Önergeyle, Dışışleri Bakanlığından gelen talep dikkate alınarak (2/1547) esas numaralı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin ertelenmesi amaçlanmaktadır.

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sizler tarafından gündeme getirilecek bir husus yok ise Dışışleri Komisyonunun 27'nci Yasama Dönemi Üçüncü Yasama Yılı 8'inci Toplantısını kapatıyorum.

Komisyon üyelerimize ve yürütme temsilcilerine katkılarından dolayı teşekkür ediyorum.

Şubat ayının ilk haftasında müteakip toplantımızı yapacağız.

Görüşmek üzere.

Hepinize hayırlı günler temenni ediyorum.

Kapanma Saati: 13.48

